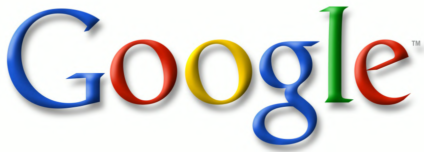

5·13

313

Een ROEP,

Van de DOOT, tot het LEVEN,

Ende

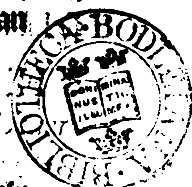
Uyt de duyſtere wegen en aenbiddinge des wereldts, alwaer het zaet in banden is gehouden onder de Koopluyden van Babilon. Beſchreven door

MARMADUKE STEPHENSON;

Dewelcke (met een ander waerde dienſtknecht des Heeren/ genaemt William Robinſon) heeft (na dit ſchrijven) totter *Doot* geleden/ om getuygenis te dragen voor deſelve waerheyt/ onder de Belijders van Boſtons Iurisdictie/ in nieuw Engelandt/ (in America.)

Met een ware Copy van twee Brieven/ welcke sy lieden geſchreven hebben/ aen het volck des Heeren/ een weynigh voor haren doodt.

Mede een Copy van een Brief/ ſoo als die tot onſe handen quam/ van een Vriendt in nieuw Engelandt; welck verhaelt/ van de manier haerder Martelisatie/ met eenige van haer woorden/ die sy lieden aen de Regeerders/ ende het volck/ een weynigh voor haer doot/ ſchreven/ en ſpraecken.

Een Copy van Koningh Karel ordere/ aen de Gouverneurs in nieuw Engelandt/ om haer het dooden en mishandelen tegens de Quakers te beletten.

Noch een Copy van een ordere waer door aldaer de Quakers zijn vry en losgelaten.

Ioh. 16. 2. 3.

Sy ſullen u uyt de Vergaderinge werpen: Ja de ure komt, dat ſoo wie U L. dooden ſal, ſal me-nen Gode dienſt te doen; ende dit ſullen ſy U L. doen, om dat ſy noch den Vader, nochte my, niet gekent en hebben, ſeydt Christus.

(In het Engels) tot Londen gedruckt, voor *Thomas Simmons*, 1660.
Ende nu in 't Nederduyts overgeſet, en gedruckt tot Amſterdam,
Voor J. J. van HOORE, Anno 1662.

Tot den Leeſer,

MAer principael tot U lieden, welcke belijders zijt) een in Leeren oeffeninge met de Belijders in nieuw Engelandt) ſchrijven wy deſe dingen, op dat de getuyge Godts in U. L. mochte opſtaen, om te oordeelen tuſſchen het volck des Heeren, genaemt Quakers, ende u. l. Broederen, de Belijders in nieuw Engelandt, of ſy niet vergeten hebben Godt en ſijne goedertierenheydt tot haer, ende verloren haer eerſte liefde, welcke was in haer oprijſende, toen ſy kleyn waren onder de huysgeſinnen der aerde; ende of ſy lieden geen kinderen zijn van de *hoerachtige vrouw*, welcke genoemt is de Moeder der *hoererijen*, welcke geſeten heeft op vele *wateren*, ende de natien bedrogen heeft *door de wijn des toorns harer hoererijen*, welck ſy preſenteert in haer *gulden beker*, tot dat de aerde is verdurven met gewelt; ende ſy maeckt droncken met het *bloedt der Heyligen*; ſiende dat ſy ſoo verde *gehoereert* is van Godt en Chriſtus, dat in haer ſlippen is gevonden *het bloet der heyligen*, en *Martelaren Jeſu*: Oh! hoe zijn ſy lieden gevallen, die eens ſcheenen ſoo teder in conſcientie, ſoo dat ſy liever wilden verlaten haer Vaderlandt, dan te doen dingen tegens hare conſcientien; ende wie ſou het gelooft hebben, dat ſy, welcke eens vloden, uyt vreeſe van vervolginge, ſouden anderen ſoo gehandelt hebben, waer door ſy nu gevonden zijn Godtlooſe handen te hebben; want ſy hebben genomen, twee van Godts dierbare Dienſtboden, *ende gehangen aen een boom, alhoewel ſy niet yets gedaen hebben tegens de rechtveerdige Wet, maer om dat ſy door haer woorden ende daden, bevonden waren Quakers te zijn, ende gedaen hebben tegens de Sententie van Bannen, welcke op pene des doodts, dat Hof over haer beſlooten; *welcke wederkeerden in hare Heerſchappy, gelijck ſy van Godt geroepen waren om der waerheydt getuygenis te dragen, in welcke de kracht is,

* Hier volght een Copy, van de order aen de Supier.

Ghy zijt belaſt midts deſen, om terſtont vry te ſtellen uyt de gevangeniſſe, William Robinſon, Mormaduke Stevenſon, Mary Dijer, *ende* Nicholas Davis; *de welcke door het Hof ende Raedt gevangen waren, (ende door haer eygen Belijdenis, woorden, ende daden,) Quakers te zijn, ende hebben hare ſententie uytgeſproken tegen haer, deſe Iuriſdictie, op pene des doodts, te verlaten, ende dat na den 14. deſer tegenwoordige September, ſy, ofte eenige van haer, gevonden*

vry

zijnde in dese jurisdictie, ofte weygh des daer van, op haer perijckel.

Boston den 12. September 59. door Secretaris Edward Rawson.

vry te maken, ende voor de getuygenis van dien, ende op dat sy souden voor-houden de goede wille Godts in liefde tot hare vyanden, ende op dat sy souden klaer zijn van het bloedt van alle menschen, door getuygenis te geven tot bekeeringe, en te wandelen in het Licht des Heeren, daerom waren hare levens niet liever tot haer, ende waren niet verschrickt voor hare tegenpartijen, *welcke voor haer een openbaer teecken des verderfs is, maer tot de gedulduge lijders van saligheydt, ende dat van Godt*; met wien sy nu een belooninge hebben in het oneyndelijcke leven, soo dat in haer de woorden Christi vervuldt zijn; *Die sijn ziel sal verloren hebben om mijnent wille, sal deselve vinden*; maer wy sien klaerlijck in het Licht des Heeren, dat hy, welcke sijn eygen leven soeckt te behouden, wil de rechtveerdige dooden, ende daerom verwonderen wy ons niet, over degene, dat de Belijders in nieuw Englandt (welcke uyt oudt Englandt vloden, om haer selven te behouden) gedaen hebben;

Wesende dat die gene, *Die na den vleesch geboren zijn, willen hem vervolgen die na den Geest geboren is*; maer het jammert ons te sien, dat de oogen der gener, die de Schriften belijden, alsoo toegesloten zijn, ende hare herte soo vet, als te dencken dat sy Godt dienst doen: wanneer sy niet alleen uyt haer Synagogen werpen, maer oock uyt hare lantschappen, ende haer vangen, geesselen, ooren afsnijden, ende dooden, die in de naem ende vreese des Heeren tot haer komen, ende voor Godts woordt beven, hare saligheyt met vreesen ende beven uytwerckende: Ende alhier beroepen wy ons op Godts getuygen in u alle, ghy Belijders ende volck; of de Belijders in nieuw Englandt niet recht tegens Godt gedaen hebben, in die gene te vangen, geesselen, bannen ende dooden, *die voor sijn Woordt beefde*, nademael Godt geseyt heeft, *Op desen sal ick sien, op den armen ende verslagenen van geeste, ende die voor mijn Woordt beeft*: Maer op soodanige willen de schijn-heylige Regeerders in *nieuw Englant* niet sien, noch toe laten datse onder haer een plaetse soude hebben: Ende wederom seggen wy; laet de getuygen Godes in u eygen geweten oordeelen; of sy niet recht tegens *Christus* gedaen hebben, in het leven der (oprecht Godt-vreesende) menschen wegh te nemen, nademael hy gekomen is, *niet 's menschen leven te verderven, maer te behouden*, ende

de of sy niet geheelijck buyten sijne leere, ende koninckliјcke Wet zijn, welcke segt: *Alles dat gy wilt dat u de menschen souden doen, doet ghy hen oock also*: Ende wy beroepen ons ook op Godes getuygen, in alle matige, redelijke lieden, of de Herders ende Leeraers, van 't volck in nieuw England, (dewelcke hare Kudden, ofte Toehoorders opwecken, ende aenhitsen, om Godes Dienaers tot der doot te vervolgen,) niet en zijn dierlijck geworden; ende tegens *Christi* Dienaers, ende sijne kudde, tegens de oeffeninge der eerste Christenen: nademael *Christi* Dienaers sachtmoedigh tegens alle waren, ende streden, nochte vochten niet, *met vleeschelijcke wapenen*; maer met *sachtmoedigheyt onderwesen sy hare tegenstaenders*, op dat met gesonde leere sy hare vyanden mochten overtuygen; ende sy hadden hare vyanden lief: Ende leerden oock de geloovige, die haer navolghden, hare vyanden lief te hebben, ende niet haer te dooden; gelijck als sy (*de nieuw Englandts* Belijders) haer gedoodet hebben, die n sy hare vyanden achten, voor dewelcke sy geen oorsaeck hebben gehad; ten zy het waer, om datse de waerheyt gesproken hebben. Ende wederom, of dese Leeraers ende Belijders, ende alle die gene die hare L. *proceduren* tegen des Heeren Dienaers rechtveerdigen, niet en zijn van dat geslacht, die de Propheten gedoot hebben; ende die gene schandelijck handelde, die tot haer gesonden waren; dewelcke de meester van't huys *Beelzebub* noemde, ende *den Vorst des Leven doodeden*? nademael sy de selvige dingen aen haer doen, die van sijn huysgesin zijn.

Ende Leeser, op dat het mach blijcken, dat dese twee, (welcke de *nieuw Englandtsche* (soo genoemde) Christenen, genomen hebben, ende door boose handen gedoodt,) Dienaers *Jesu Christi* waren, ende *huysgenooten Godes*, stellen wy dese navolgende dingen voor u oogen, welcke door haer eygen handen geschreven waren, niet langh voor haren doodt, ende tot ons overgesonden, als oock een brief van *Plymouth in nieuw Englandt*, geschreven door *Pieter Pearson*: verhaelende de manier van haren doodt, met eenige van hare woorden, welcke sy gesproken hebben een weynigh voor haer martilisatie, begeerende, dat dit alles bedachtelijck overwogen, en ter hert en genomen worden, op dat de getuygen Godes, mach opstaen in 't oordeel, tegens die vervolgende geest, alwaer het oock verschijnt: ende wy vermanen alle menschen (die hare zielen lief hebben) met dien geest niet te vereenigen; ende wy blijven

alsoo

alsoo in 't Gelóove, ende Liefde tot alle menschen, *verkiesende liever met het volck Godts vervolght te worden, dan voor eenen tijdt de genietinge der sonde te hebben.*

Geschreven in Jorckscksħire (ofte in 't Graefschap Jorck in Englant) den 23sten der 3de Maent, 1660.

Iohn Whitehead.
Marmaduke Storre.
William Padley.
Gregory Milner.
Thomas Leemin.

EEn Roep van de doodt, tot het Leven, ende uyt de duystere wegen, ende aenbiddinge des wereldts, alwaer het Saedt in banden is gehouden, onder de Koopluyden van *Babilon*. M. S.

ACh! Mijn beminde Naburen / ende volck / in de steden Shipton / ende Wighton / ende elders; alwaer dese sendbrieven komen / die lange zijt geweest / Uwe geldt vertierende voor 't gene dat geen broodt en is; ende uwen arbeydt voor 't gene dat niet en verzadight. Ach! komt koopt sonder gelt, ende sonder prijs, wijn ende melck, terwijl het u voorgehouden wordt / op dat den dagh niet over u kome / in welcke het van u getrocken wordt; want den Geest des Heeren heeft u langh / lanckmoedighlijck gedragen / (gelijck als hy 't oock aen my gedaen heeft;) maer ghy hebt het den eenen tijdt na den anderen / wederstaen; wanneer / (als ghy in u sonden voortginght) het tegens u heeft getuyght / ende u in 't heymelijck bestrafte / over de quaetheydt van uwen handel; daerom acht ghy 't niet / maer ghy wijckt daer van af / in ingewanden van tedere liefde: Tot u alle spreeck ick / ende in liefde en medooghentheydt over uwe zielen / hebt de liefde Godes / sijn tedere barmhertigheydt / ende verdraeghsaemheydt t' uwaerts / in achtinge; dat hy u in de hooghte van uwe ongerechtigheden niet en heeft afgesneden / maer heeft u tot op desen dagh gespaert; hoewel ghy langh in sonden hebt u vermaeck gehadt / Godt niet achtende / die u gemaeckt heeft; nochtans heeft sijnen geest u gedragen / ende als met u getwist / voor veel dagen / ende jaren / (gelijck als het met my gedaen heeft /) ende heeft u over het quaedt van u doen / bestraft / den eenen tijdt na den anderen / maer ghy hebt het niet geacht; hoewel het u dickmaels heeft aengeroepen / in sachtmoedigheydt / ende in liefde / om van u ongerechtigheydt / en 't gene daer toe ghy genegen zijt / af te scheyden; ghy die tot dronckenschap / liegen / ende sweeren / genegen zijt; het heeft u bestraft / ende van dese dingen afgeroepen / om datse quaedt zijn: Ende ghy gierige / ende hooghveerdige menschen / het heeft u bestraft / ende u geroepen / om sulcks te verlaeten: Ende ghy / die wildt ende vertel zijt / ende tot boerterijen / ende genuughten / genegen zijt; het heeft u geroepen / dat ghy sulcks verlaten soudt /

 ende

ende in ydelheydt niet langer voort loopen; maer ghy hebt het niet geacht / maer hebt u genuughte in de sonden genomen. Ach! gedenckt / beminde nabuuren ende volckeren / wat ghy zijt [illegible] geweest / [illegible] den tijdt dat ghy tot u jaren gekomen zijt; ende laet Godts getuygen in u alle / (welcke waerachtigh ende getrouw is) opstaen ende antwoorden; ende daer door sult ghy sien / hoe dickwils ghylieden den Heere vertoornt / ende sijnen Heyligen Geest smerten hebt aengedaen / van den eenen dagh tot den anderen / ende hem met uwe sonden ende ongerechtigheden verbittert / nochtans heeft hy u lanckmoedigh gedragen / ende sulcks van u langh geleden / niet willende / dat ghy in u sonden / sterven / en verderben soude: Maer van [illegible] jaer tot het ander / heeft hy gewacht / om genadigh over u te zijn; maer ghy hebt u niet willen bekeeren / nochte sijn stem / nochte raet hooren; maer zijt voortgeloopen in den breeden wegh; gelijck als U. V. Voor-vaderen gedaen hebben / soo doet ghy oock: hare ydele gewoontens / en overleveringe volgende; welcke u in den dagh des Heeren niet en sullen nut zijn; wanneer hy komen sal / Reeckenschap van u te eyschen / van dien tijdt / welcke ghy in ydelheydt hebt doorgebracht. Ach! gedenckt / en neemt dese dingen ter herten / eer den dagh van Rekenschap over u komt; op dat den Geest Godts / u niet gantschelijck over en geeft; want [illegible] den dagh [illegible]: Ja! helligh / welcke den Geest des Heeren onthouden sal / met de menschen te twisten / die den dagh des Heeren veer van haer werpen: Alsdan sal het geseydt zijn / Die onrecht doet, dat hy noch onrecht doe; en die vuyl is, dat hy noch vuyl worde; ende die rechtveerdigh is, dat hy noch gerechtveerdight worde; ende die heyligh is, dat hy noch geheylight worde. Alsoo beminde [illegible] / ende volckeren / [illegible] ende oude; neemt den tijdt waer / [illegible] / en [illegible] niet langer / op dat den dagh uwer besoeckinge niet onversiens over uwe hoofden verby ga; welcke niet en kan wederroepen werden: Ende gelijck ick van te vooren geseydt heb / verteert u gelde niet langer / voor 't gene dat geen broodt en is, in Leugen-Predikers te volgen / want sy doen u dwalen / gelijck schapen sonder herder / door haer leugens en lichtveerdigheydt: want sy zijn blinde wachters / welck u van den wegh afleyden; gelijck banden der straet-schenders / om u te verslinden / Hos. 6: 9. ende sy doen koopmanschap met uwe zielen; gelijck als sy met my / ende [illegible] meer gedaen hebben; welcke den Heer / als de vogelen / uyt de stricken des Vogelaers / verlost heeft: Ende haer stricken ontgaen zijnde / sien wy haer bedrogh en listige geveynstheydt / 't welck langh in haer gewoont heeft; en daerom konnen wy niet nalaten / om tegens haer te verklaren; Ende om dat wy sien dat sy soodanige zijn / die de huysen der Weduwen / om vuyl-gewin / verderven / en een Roof van u maecken / gelijck sy van ons gemaeckt hadden: Want sy soecken haer gewin uyt haer eynde; en voeden haer met het vette / en kleeden haer met de beste wol; gelijck de valsche Propheten van ouds gedaen hebben: Tegens welcke de ware Propheeten verklaerden. Ende door het selve Licht / door welcke de ware Propheten / de valsche gesien hebben / sien wy dese Priesters in dit geslacht oock; want hare vruchten maken bekent wat boomen dat sy zijn: Want sy trecken de Lieden voor 't Recht / om tiende te krijgen / en nemense door gewelt / gelijck de valsche Propheten: En die in hare monden / om der conscientie wille / niet en konnen geven; tegens dien heyligen sy eenen krijgh; en met wreetheyt ende verdruckinge / veroorsaecken sy / dat de goederen van de soodanige wegh-genomen worden / om hare gierige begeertens / en willen / te voldoen; en alsoo maken sy

haer selven openbaer / van dat geslachte zijn ; en in haer voetstappen te wandelen / van welcke den waerachtigen Propheet sprack ; die stomme en gierighe honden waren , die niet en konnen versadight werden ; gelijck [illegible] in desen dagh getuygen / ende ghy moeght sien / dat het alsoo is met de Priesters van dit gheslachte / want sy wandelende voetstappen Balaams, des soons Bosor , die de loon der ongerechtigheydt lief hadde, gelijck sy in deesen gheslacht hebben / maer in [illegible] gaen sy hem te boven / want al was het / dat Bellam sulcks lief hadde / nochtans staeter niet gheschreeven / dat hy de lieden door 't recht track om sulcks te verkrijgen / ghelijck dese Priesters nu doen ; tegens welcke ick / met duysenden / getuyge / dit door haer het verderf van goederen / en leevens middelen geleeden hebben. Ach ! het is gesien / het is gesien / in deesen dagh / dat de schricklijcke, en afschrawlijcke saeck geschiedt in 't landt , even gelijck het van outs was ; de Propheten propheteeren valschlijck , en de Priesteren heerschen door hare handen , ende mijn volck heeft het geeren alsoo , maer wat sult ghy ten eynde van dien maken , spreeckt den Heer Almachtigh ; want sy pleysteren op met loosen kalck , en sy zijn tot u Medicijn-meesters van geender waerden / want langh hebben sy u kussens geleydt onder de oxelen uwer armen , sachte woorden tot u spreeckende / en dat gene in u genesende 't welck door het verderf is / en soeckende het gene te dooden / dat leeben soude / op dat sy alsoo over u mooghen heerschen / als Koningen der Aerden / op dat ghy het Beest ende syn Beeldt soudt aenbidden / die kryght tegen het Lam zijn voerende / maer den dagh haers verderfs is nahy / en het Lam sal de overhandt verkrijgen / en in syn volck regeeren / in alle eeuwigheydt / want nu is hy in de kracht syns Geest opgestaen / met groote heerschappy / en authoriteyt / den Godloosen te dooden / ende syne vyanden / die hem in synen wegh wederstaen / af te snijden / en die gene die niet en willen dat hy over haer heersche / moeten voor hem vallen / die ons Hooft is / die wraeck sal oeffenen met Vierblammen / over al syn vyanden.

Soo / beminde volckeren / ontwaeckt / en staet op ten Oordeel / en leeft niet langer in sorgeloosheydt / en vleesschelijcke seeckerheydt / maer neemt het licht Christi aen / om u te bestieren : Want daer door zijt ghy / en alle Menschen verlicht / op dat het u tot nut soude dienen / ende het is na by u / in u harten en in uwe monden / het Woordt des geloofs welck machtigh is uwe zielen saligh te maecken ; Soo / neemt het waer / ghy alle / op dat ghy daer door wederom mocht leevendigh gemaeckt worden / ende uyt dien standt opgeweckt worden / in welcke ghy gevallen zijt door d'overtredinge / door welcke ghy van uwen Schepper afgescheyden zijt ; ende waerlijck segh ick u / ten zy ghy wedergeboozen wordt / ghy kondt Godts Rijck niet sien.

Soo / beminde Volckeren / jonck en oudt / ick spreeck tot U.L. als tot een / gedenckt hoe ghy uwen tijdt hebt deurgebrocht / en koomt u selven recht te ondersoecken / op dat ghy sien mooght / wien ghy dus langh ghedient hebt / want dienst-knechten zijt ghy / dien ghy gehoorsaamt ; Soo / beminde Volckeren / weest niet bedroogen / want Godt en laet hem niet bespotten / sulcks als ghy zaeydt / sult ghy oock maeyen / en van de handt des Heeren salt ghy loon ontfanghen / na uwe daden / sy zijn goedt ofte quaedt / die een yegelijck na sijne wercken vergelden sal ; Want hy is een Godt van reynder oogen / als de ongerechtigheydt aen te schouwen / en den ongeloovigen overtreder onghestraft te laten / ende tot hem sullen alle knyen buyghen , en een yeghelijck tong bekennen , dat hy de Heere zy die den Hemel en de Aerde geschapen heeft, dien wy dienen / ende aenbidden / die onsen Heer , en Koninck , ende Overste onser saligheydt is , onsen Leyder , ende

Bestier-

Bestierder, ende Bewaerder, by nacht, ende by dagh, onsen machtigen en stercken Heldt, den Almachtigen Godt Israels, Wonderbaerlijcken Raedt, Eeuwigen Vader en Vrede-Vorst, is sijnen Naem / wiens tegenwoordigheydt met ons is / tot verbaestheydt onser vyanden / die tegens ons opstaen / want hy welck ons leven is / gaet voor ons heen / om onse Vyanden onder sijne voeten te treden / en hy is schrickelijck tot de boosdoenders / en alle die hem vergeeten / moeten in de Helle gheworpen werden. Alwaer den Worm niet en sterft / en het Vyer niet uyt en gaet / aldaer sullen de Sweerders, en Leugenaers, Dronckaerts, en Hoereerders, haren deel hebben / de Hoveerdighe en Gierigaerts, konnen (sonder bekeeringe) de verdoemenissen der Hellen niet ontgaen / en al die gene die leeven ghelijck den Rijcken Vreck, moeten oock van sijne plaghen deelachtigh zijn / welck over haer zijn komende; welcke sy niet en konnen ontgaen / en al de soodanige moeten in den Poel gaen / met het Beest, ende valsche Propheet, welcke lang in Engelandt en andere Natien, door hare handen geheerst hebben; Want sy hebben mijn Cudde en de Schapen mijnder Weyde verstrooyt, en ick sal mijn Schapen uyt hare mondt rucken, soo dat sy haer niet meer tot spijs en sullen zijn, spreeckt den Heer Almachtigh, die hem aen haer wreecken wil / want de gewondde hebben sy niet geneesen / noch de Siecken vertroostet / noch de verdrevene hebben sy niet weder gebracht / maer door gewelt en wreetheydt hebben sy gheheerst. Maer nu is Godt den Heere ghekomen in sijn almachtighe kracht / om hare macht van haer te nemen / en sijn Volck uyt hare handen te verlossen / welck haren Roof langh zijn geweest / en hy sal hare daden dubbelt vergelden.

So ghy / beminde Nabueren / houdtse niet langer op in hare sonden / in hare onversadighde begeertens te voldoen / op dat ghy van hare plagen en tooren Godts / welck over haer zijn komende / niet deelachtigh en wordt / welck sy niet en sullen konnen ontgaen / want sy hebben den Gheest des Heeren verbittert / van d'eene dagh tot den anderen / door hare wreedheydt / welcke sy in de Natie van Engelandt gepleeght hebben / door de goederen / en middelen der lieden / te rooven ende te bederven: Ach! hare sonden zijn groot en swaer om te dragen / en de klachten van hare verdruckinge / en boosheyt zijn ingegaen / in de ooren des Heeren / dat hy over haer verbittert / en seer vertoornt is / want sy hebben sijne ghetuyge in haer vertreeden / en hebben hem met hare sonden belast; Soo dat hy haer niet veel langer dragen wil / om dat hare boosheydt overvloediger wordt: Och! ondersoeckt de Schriften / ende siet / of sy de valsche Propheten van oudts / in bedroch en listighe geveynstheydt / niet overtreffen / ach! billijck mochten sy schaem-root zijn / gedenckende wat sy ghedaen hebben / ende veroorsaeckt hebben ghedaen te zijn / welck droevigh en swaer op haer vallen sal / als den Heer haer tot een rekeningh brengen / en sijn Kudde van haer eyssehen sal / als dan / sullen sy brullen en bitterlijck weenen, en wenschen dat sy noyt gebooren waren / wanneer verdruckinge en anghst des Geests over haer komt / 't welck haer seeckerlijck ontmoeten sal / want den Heer heeft het gesproken / en die sal oock sijn beloften volbrengen / en het Beest / en de valsche Propheet / sullen t'samen in den Poel geworpen worden / en sullen met den Duyvel en met sijn Engelen, eeuwighlijck gequelt worden, en daer moeten sy heen / en alle die met haer vereenighen / moeten oock van hare straffen deelachtigh worden; Soo beminde Vrienden / en Volckeren / siet toe / wat ghy doet / in / met de soodanighen te vereenigen / die u in 't verderf leyden / want sy wandelen selver in den breeden wegh / en leyden u na haer / tot in den put des verderfs / alwaer sy eeuwighlijck moeten blijven / want; in Godts Rijck willen sy niet in gaen / noch u sulcks toelaten, indien sy u sulcks

belette

belette konnen; sal den Heer niet opstaen om syn zaedt te verlossen? Ja/ waerlijck/ hy is al opgestaen/ de Natien te doen beeven/ die hem wederstaen/ ende hy heeft de macht aen syn Soon ghegeven/ die de Natien regeeren sal/ met een yseren Roede/ en die gene die onder syn heerschappy niet willen buygen/ sullen door hem verdestrueert en in stucken gebroken worden/ den Mondt des Heeren der Heyrscharen/ heeft sulcks gesproken.

Soo/ beminde Vrienden/ en Volckeren/ jonck en oudt/ versint wel wat geschreeven staet/ en overweeght het in uwe harten/ want in liefde tot u alle/ spreecke ick/ den Heere is mijn getuyge/ dat dit niet en is geschreven/ uyt voor-oordeel tot yemants persoon/ noch uyt quaedtwilligheydt/ ofte nijdt/ tegens de Priesters/ ofte valsche Propheeten/ maer tegens haer quade daden/ welck wy in haer sien/ die ons een walginge en gruwel zijn/ want noyt hebben de ware Propheten des Heeren/ haer gewin uyt haer eyndens gesocht/ gelijck als deese Priesters nu doen/ noch sy en hebben noyt de menschen voor 't recht om tiende getrocken/ gelijck dese Priesters nu doen/ noch die gene die den Heer uytgesonden hadde/ om sijnen wegh en wil te verklaren/ en hebben met de lieden geen verdrach ghemaeckt/ hoe veel gelt sy 's jaers hebben sullen/ voor 't Prediken/ alsoo in een Stadt ofte plaets te blijven/ tot dat sy meer geldt op een ander krijgen konnen/ gelijck dese Priesters nu doen: Och neen! sy reysden van d'eene plaets tot d'ander/ van Stadt tot Stadt/ en van Landt tot Landt/ in gehoorsaemheydt tot de geboden des Heeren/ gelijck als Jeremia, en de ware Dienaers ghedaen hebben/ tot wien het Woordt des Heeren quam/ seggende/ Ick hebbe u den volcken ten Propheet gestelt, (merckt/) niet een Stadt ofte Vleck/ om daer te blijven/ en een somme geldts jaerlijcks te ontfangen/ maer den Volcken, en in gehoorsaemheydt tot den levendigen Godt/ getuyghde hy tot de Wereldt/ dat hare daden boos waren/ maer sy konden sijne woorden niet dragen/ maer seyden dat hy des doodts waerdigh was/ en alsoo de Priesters en valsche Propheten waren eenigh/ met de Regeerders en Vorsten des Volcks/ en dede hem gevangen in den Kercker werpen/ alwaer hy in 't slijck sonck/ leest in syn Schriften/ en ghy sult het soo vinden/ en sulcks was het deel/ welck de ware Propheten en Dienaers Christi van de Werelt ontfingen/ en te verwachten hadden/ te weten/ Boeyen/ Geesselingen en Gevanckenissen/ alsoo werden sy/ in alle geslachten met quaedt/ voor goedt vergolden/ voor haer liefde welck sy droeghen tot de zielen der menschen/ en het selve hebben wy te verwachten/ van dit geslacht/ onder welck wy leven/ ons/ welck den Heer gheroepen heeft sijnen Naem te draghen/ en in desen dagh in syn liefde uytghesonden/ het eeuwige Euangelium uyt liefde ende medelijden haerder zielen te verkondigen/ die in de Aerde woonen/ maer sy achten het niet/ al gaen wy honderden van mijlen/ om des zaedts wil/ over welck de Doodt heerscht, nochtans onse belooningen van haer/ zijn Gevanckenissen en Geessels/ om ons mede te Geesselen/ en Messen om onse Ooren af te snijden/ en Ysers om ons in de Handen te branden/ [en oock Touwen om de soodanige op te hangen/] alsoo zijn wy met quaedt/ voor goedt vergolden/ om dat wy tegens de Wereldt getuygen dat hare daden quaedt zijn/ ende daerom haten sy ons/ ghelijck sy Christum en syn Apostelen gehaet hebben ons Bedriegers, Sotten, Ketters, Jesuwijten, &c. noemende/ om dat wy haer de waerheydt seggen/ en konnen met haer in hare gruwelen niet vereenigen/ maer als gheruygen voor Godt den Heer/ tegens haer staen; Daerom vereenigen haer de Priesters/ en Regeerders te samen/ tegens ons/ gelijck sy tegens de ware Propheten,

Chri-

Christus en sijne Apostelen gedaen hebben / gelijck als ghy inde Schriften der Waerheydt mooght lesen / welck van dese dingen getuygen.

Soo / beminde Nabueren / en volckeren / waer dit sou mogen komen / overweeght mijn eind' / in aen u te schrijven / den Heer is mijn getuyge / dat dit niet geschreven is / om ons selven te verheffen / en anderen te verwerpen / maer het is om uwent wil ghe-schreven / op dat ghy het bedrogh van u eigen harten / mooght komen te sien / welck langh in u gewoont heeft / als oock het bedrogh der Priesteren van dit geslacht / die haer gewin uyt haer eyndens soecken , en houden u in Babel en Egypten gebangen / alwaer onsen Heer gekruyst is , gelijck sy van oudts deden / alwaer wy oock betoovert waren / door haer tooveryen en gladde woorden / in vreede tot ons te spreecken / doen onse zie-len in den Doodt lagen / in ons vervallen standt onbekeert / gelijck sy op deesen dagh zijn / uyt welck sy ons niet en konden helpen / sy selfs daer in zijnde / alsoo / waren wy in blindtheydt door haer / veele jaren geleit / altijdt leerende en nimmermeer tot de kennis der waerheydt komende, indien den Heer ons niet / met een genadigh oogh en had aen-gesien / wy souden seeckerlijck onder hare leeringe vergaen hebben / want sy zijn selver buyten de leere Christi, en sijnder Apostelen, die ghesonden waren / de blinde oogen te openen / en het volck van de duysternisse tot het Licht Christi te keeren / welcke een yder mensch verlicht die in de Werelt komt, en vande macht des Satans tot Godt, maer dese Prie-sters arbeyden het volck in duysternis, blindtheydt, onwetenheydt, in de Doodt en haer onbekeerden stant te houden / op dat sy haer bedrogh niet en mochten sien / ghelijck als wy 't sien / den Heer opene uwe oogen; dat ghy sien mooght / hoe dat ghy van den rech-ten wegh / die tot het eeuwige leven leydt / afgeleydt zijt geweest ; Ach ! mijn liefde vloeyt in tederheydt tot u alle / mijn beminde Nabueren / ende kennisse / in d'ingewan-den / en medogentheydt tot uwe zielen / welcke in de Doodt leggen / ghelijck de mijne gedaen heeft / maer den Heer in sijn eeuwige liefde en genade / tot mijne ziel / heeft my van mijn vervallen standt verlost / en mijn ziel van den doodt / tot het leven opgeweckt en uyt den put / waerin sy doodt lagh / door sond' en overtredinge ; en nademael den Heer sulcks door mijn gedaen heeft / kan ick niet nalaten / sulcks te verkondigen aen de kinderen der menschen / sijnen naem loovende in het landt der levendigen / die heerlijc-ke dingen voor my heeft gedaen / en als ick sulcks gedenck / en in mijn hart overweege / mijn ziel is met liefde overwonnen / in tranen uytbarstende / sijne goedtheydt tegens my te gedencken / die van natuur een kindt des toorns was / gelijck oock de anderen ; Ach ! de overweeginge sijnder liefden / heeft my ghedrongen hem te volgen / en alles over te geven / om sijnent wil / in dien het zy mijn leven selfs / want geen sijn de Disci-pulen Christi, dan sulcke die hem in het kruys door lijden volgen / en die yets ; meer als hem beminnen / zijn sijns niet waerdigh : Nu / versint en overweeght wel wat ick seg-ge / de ware en ongeveynsde liefde tot Godt / verbreeckt de ware liefde tot malkande-ren niet / maer het verbreeckt de Goddeloose banden / als twist / tweedracht / toorn en nijdt &c. welck in 't gemoet geheerst hebben / tegens malkanderen / en als dese dingen in Man en Vrouw vernietight zijn / als dan komt Godts liefde overvloedigh / in haer tot malkanderen te vermeerderen / en dit getuyge ick / en den Heer getuyght oock / dat ick waerheydt spreeck / en mijn liefde is / dierbaerder en naerder tot mijn Nabueren / Vrienden en kennisse / als se oyt te voren was / en ick weet oock / dat eenige van haer sulcks voelen. Ja / den Heer dien ick dien / die mijn hart kent / weet dat ick niet en liegh maer dat ick de waerheydt spreeck tot u alle / op dat ghy niet en mooght struyckelen /

noch

noch eenigh hert-oorbedt tegens my/ sonder oorsaeck/ in u harten mooght hebben/ die van henimmer uwer zielen ben / ende daerom heb ick dit aen u geschreeben/ op dat ghy weeten mooght dat het alsoo is/ want de Heere weet/ ick vergeet u niet/ al ben ick honderden van mijlen van u / om de eenvoudigheydts wil / die in eenige van u was / die mijn Nabueren ende Kennisse waren / want ick ben een die ghenade van den Heere verkregen hebbe / door het Oordeel en groote verdruckinghe, welck alle moeten doorgaen eer sy in 't landt Canaan koomen / sy moeten weder ghebooren worden / en een doodt tot de sonden kennen / en het gene in welck sy hare geneuchte hebben ghehadt/ eer sy in ware gherechtigheydt konnen leven / den ouden mensch met sijne daden moet afgedaen zijn / eer den nieuwen Mensch kan aengedaen worden. Christus Jesus den Soon des levendigen Godts/ die het uytgedruckte Beeldt sijns Vaders heerlijckheydt is, die sijn Volck is wech-nemende uyt de monden des Beests en de valsche Propheten, die haer langh tot een roof gemaeckt hebben : Maer den dagh is gekomen dat sy haer niet langer tot een roof sullen maken/ want de Heer heeft geseydt / dat hy sijn volck selber wil leeren / en dat sy seecker woonen sullen in sijn gebiedt / van den verslinder en fenijnige Dieren / die langh in de Aerde onder de menschen kinderen haer sitplaets hebben ghehadt/ en door hem zijn sy gevangen geleydt geworden na sijnen wil/ sijn werck en dienst te doen / want het heeft haer oock behaeght / alsoo voor langen tijdt is des Satans werck volbrocht geweest/ en het werck des Heeren/ 't welck behoorde ghedaen te werden/ versuymt : Alsoo zijn beyde Mannen en Vrouwen / als bomen der ongerechtigheydt opgewassen/ vruchten der ongerechtigheydt voort-brengende/ tot den Vorst der Duysternis/ welck langh heerschappye en besittinge in des menschen harte heeft ghehadt : Soo alle ghy beminde volckeren / gedenckt wel uwen standt / en let wat Boomen dat ghy zijt / en tot wien ghy vruchten voortbrenght / want sulcks te weten / is voor u aen gelegen / van den minsten tot den meesten van u / want den Heer is gheen aensiender der persoonen / maer in alle natien die Godt vreesen en gerechtigheydt doen zijn hem aengenaem / die onsen schuyl plaets is / onsen Rots en seeckeren toevlucht/ alwaer wy in seeckerheydt onder het hol sijns handts bewaert worden : Soo beminde Nabueren ende Volck / gedenckt hoe dat ghy langh gearbeydt hebt voor spijse die vergaen sal en te niet worden / en 't is u nu noodigh te soecken na het levendige Broot/ en verborgen Manna welck van boven komt / welck ghegeven is om de hongerighe te verzaden / ende den swacken te versterken / en waerlijck het is soo / in liefde en eenvoudigheydt spreecke ick tot u / dat ghy / die sonder dit levendige Broodt keundt leeven / dat u zielen noch in den doodt leggen / en de getuygen leggen verslaghen in u / in Sodom en Egypten / en het zaedt is in u bedeckt door d'Aerde / en ten zy dat het opstaet in u en in u leve en keunt ghy lieden niet saligh worden / noch in het Landt van Ruste ingaen/ 't welck bereydt is voor de geloovige/ die door het heylige zaedt wedergebooren zijn / die de zegeningen be-erven sal / Godts Soon, den erfgenaem der beloften / en in hem is ons leven met Godt verborgen / voor d'onreyne oogen en vergiftige dieren/ en door den Heer zijn wy dagelijcks verquickt.

Soo beminde Volckeren/ laet Godts getuygen in u opgerecht werden/ en opstaen/ op dat het zaet van onder d'aerd' uwes versteende herten mach opkomen ; op dat de gevangenen mogen vry geset werden / welck langh zijn verdruckt geweest / en om des zaets wil ben ick gedrongen tot u te schrijven ; niet wetende of ick u aengesichten meer sal sien. Och! dat ghy dese dingen ter herten naemt / welck ick in liefde aen u heb

 geschre-

geschreven / niet wetende hoe haest uwen adem sal ophouden / en u leven van u genomen sal worden/ en gelijck als de doodt u laet/ soo moet ghy voor den Heer verschijnen/ om geoordeelt te werden na uwe daden; soo beminde Volck/ veracht niet den dagh uwer besoeckinge / noch de aenbiedinge der tedere liefde Godts / welck u wordt aengeboden / op dat ghy in u sonden niet en wordt wegh gerucht / en ghy in u ongerechtigheden sterft; alsdan weet ick sou u deel droevigh zijn / Daerom waerschouwe ick u/ in ingewanden der liefde/ en meedoogentheyt tot de gevangene in u / dat ghy niet langer in u voorige ydelheden loopt/ u tijdt sonder de vreese Godts verquistende; want alle die buyten de vreese Godts leven / die voelen sijn tegenwoordigheydt niet/ nochte genieten de eeuwige zegeninge niet; Soo/ hoort alle na den Raedt Godts/ en ledt wel op sijn stem/ en neyght uwe herten tot sijn Roepinge terwijl hy aenklopt aen de deure uwer herten / Ach! wederstaet hem niet/ maer laet hem inkomen/ en de besittinge nemen/ want se behoort hem toe: want waerlijck/ indien ghy hem wederstaet als hy u roept / en ghy uw' ooren na sijnen raedt niet en wilt neygen / soo sal seeckerlijck over u komen eenen dagh der bekommernisse en anghste des geests: alsdan sult ghy aen de Heere roepen / maer hy sal u niet hooren / maer sal sijn aengesicht van u verbergen; even alsoo sal het met u zijn op dien dagh / om dat wanneer den Heere u riep / ghy hem niet hooren wilde: Daerom als ghy hem dan aenroepen sult / sal hy u oock niet hooren. En dit verklare ick aen u / van Godt den Heer / dat / indien ghy vergaat/ u verderf sal van u selver zijn / en den Heer sal reyn zijn van u bloedt/ in den dagh uwer rekenschap. Soo/ beminde Volck/ laet de lanckmoedigheydt en goetheyt Godts u leyden tot bekeeringe/ en gaet niet langer in de sonden voort/ Maer buyght neder en zijt onderdanigh tot Godts getuyge in u / op dat het zaet mach opstaen/ en in u leven; want den zegen is tot het zaedt welck Godt opgeweckt heeft / en het is wassende; ende de deught daer van/ is over de Natien spreydende/ en het Rijck Christi begint in d'aerde te bloeyen: Maer dit segh ick u / dat / 't en zy ghy voelt het zaet Godts in u opstaen ende leven/ soo kondt ghy de zegeninge niet be-erven / want de zegeninge is tot het zaedt / de plante Godts/ welcke hem behaeghlijck is; want het is van sijn natuer / en komt van hem voort / die sachtmoedigh en nederigh is / die lighte te versoenen is van d'oprechte: want sijn oor is open tot hare klachten / die na sijne tegenwoordigheydt hongeren en dorsten/ om hare zielen te verquicken. Soo/ beminde volck / blijft niet langer in den doodt / Maer komt uyt het graf van vleeschelijcke seeckerheydt / in welck ghy leght / op dat uwe zielen mogen leven / dan sult ghy met my / de liefde en tegenwoordigheydt Godts boven alles achten; maer ten zy/ dat / dat gene welck in u / in de doodt leydt/ tot het leven wordt opgeweckt/ soo kondt ghy de liefde Godts niet hoogh achten / want ghy voelt sijn tegenwoordigheydt niet: en door ondervindinge weet ghy / dat een doodt kindt niet gevoeligh en is van gebreck/ noch het en hongert niet na de borsten: Maer een levendigh kindt / 't welck in de wereldt werdt voortgebracht / voelt haest sijn gebreck / en daer in is een honger opgeweckt na de melck/ welck uyt de borsten komt; want sonder dat/ of diergelijcke/ en kan het niet leven/ en dit is een ware voorbeelt tot u alle/ en hier door mooght ghy in u selven leesen / en ondersoecken hoe uwe standen in 't particulier zijn / dat ghy niet langer en mooght bedrogen worden / nochte in een valsche hoop leven welck u verlaten sal; en alsoo is het met u alle die den waren honger noyt en hebben ghekent na den Heer en sijn tegenwoordigheydt/ om uwe zielen te verquicken / maer gerust leven sonder boet-

sel

sel van hem / ghy sijt als een doodt kindt / welck geen honger noch gebreck voelt / den Heer verweck u sinnen en verstanden dat ghy ghevoeligh mooght zijn / hoe u standen zijn / 't welck de begeerten mijnder zielen is / op dat ghy in u tegenspreeckinge niet en vergaet / en om dese oorsaeck is dit aen u geschreven / ghelijck als ick van den Heer in d'ingewanden der meedoogentheydt over u bewogen was / wetende dat ghy zijt in den verdurven standt / daer ick oock was / ghelijck den Verloren Soon van sijns Vaders huys / in een veer landt voedende my met draf die de Swijnen eeten / en dit was mijn standt voor veel jaren / maer inde volheydt des tijdts / sagh den Heer my aen met een genadigh oogh / en riep my tot hem selven uyt een veer landt / alwaer ick draf met de Swijnen at / tot in sijn Banquet-huys / alwaer mijn ziel verbarst / gelaeft en gevoedt wordt / met het verborgen Manna / en Broodt des Levens / welck bereydt is om de hongerigen en swacken te voeden.

Soo alle beminde Volckeren / keert uwe gemoederen inwendigh / en leest van binnen ick spreeck niet tot een saeck buyten u / want al de ghene die van den Heere wijcken / die gaen in een vreemt en vergeleegen landt / en soodanige zijn Overspeelders / die haer deel met Hoeren verteeren / en haer pondt 't welck haer gegeven was om winninge mede te doen / in d'aerde verbergen / en soodanige zijn dwalende en doolende geen woonplaets in den Heer hebbende / maer zijn in Cajans natuer / en hoe wel sy Steden mogen bouwen ghelijck Cajan / nochtans van Godt af zijnde soo zijn sy vremdelingen en dwalende / zijnde van den Heer afghescheyden / welck voor sijn Volck een Rust-plaets bereydt heeft / alwaer sy in een goedt landt seekerlijck weyden / alwaer sy t'huys zijn met haren Schepper / wiens tegenwoordigheydt vervult Hemel en Aerde / Heerlijckheydt zy sijnen Naem voor eeuwigh. Soo alle Volckeren / keert wederom tot u eygen Hutten / op dat ghy sien mooght waer dat ghy zijt / en waer van daen ghy u voetsel ontfanght / en dwaelt niet langer met u sinnen in d'aerd / na het ghene dat vergaet en een eynd sal nemen / daer de Mot en Roest verderft / en de Dieven doorbreecken ende steelen / en het gene van u wegh nemen / 't welck ghy door bedroch vergadert hebt / 't welck haest van u genomen kan worden / en ghy worst / naeckt en bloot gelaten; Waerom is nodigh voor u alle / dat ghy na dat ghene soeckt welck eeuwigh duert / den Perel van groote waerde / welck alle Egyptische Rijckdom te boven gaet / want die duert eeuwigh / en is den Rodts op welcke de Heyligen ghebouwt waren / den Hoeck-steen uytverkoren en dierbaer / het seeckere fondament voor veele geslachten / den pylaer en grondt der waerheydt / Christus / het Licht / de klare Morghen-Starre / de Son der Gerechtigheydt / welck nu opgegaen is met geneesinge onder sijne vleugelen / om de Melaetschen van hare Melaetsheydt te reynigen / den stommen te doen spreecken / en de dooven zijn stem te doen hooren om hem te volgen / en dit heeft hy ghedaen in desen dagh sijnder kracht / 't welck de Heydenen doet verwonderen en verwaert staen / door sijn verschijninghe in sijne Sonen en Dochteren / die sijn Beeldt dragen / die gelijck Lammeren sachtmoedigh ende nederigh zijn / de Rechtveerdige die sijn verschijninge lief hebben komen hem te kennen / maer tot den boosen is sijn tegenwoordigheydt seer verschrickelijck als een Leeu van den gheslachte Juda / om met den Adem sijnder lippen te dooden / en in stucken te breecken als een Potbackers Vat / de hartneckige en stercke / die inde opgeblasentheydt haerder herten / en ghemack haers vleeschs leeben / gelijck de Stieren van Basan / de Schepselen in haer lusten verteerende: Och! den dagh is voorhanden / in welcke sy alle sullen zijn als Caf voor den

wyndt / en als stoppelen voor het vier welck haer sal verteeren / en haer noch wortel noch tack over laten; want den mondt des Heeren der Heyrscharen heeft het ghesproken / daerom sie toe wat ghy doet / en volght niet de menighte in quaet doen / want sy wandelen in den breeden wegh/welck in 't verderf en de kameren des doodts leyden/ alwaer de zielen der menschen in elend en pijn worden ghebrocht / van waer sy niet en konnen los worden van haer stercke banden / waer mede sy vast gekeetent worden onder de macht der Duysternissen / welck Koninck is van den put des Afgrondts / dien ouden Draeck / welck als een brieschende Leeuw omgaet soeckende te verslinden / en die welck van de wacht af zijn / zijn van den Rots af / het vaste fondament / Christus het Leven en Licht syns volcks / en die van hem af zijn / zijn in duysternis en door de stricken des Satans die in de Duysternisse heerst gevangen/ want aldaer heeft hy sijn Sit-plaets/in het aerdtsche deel des menschen 't welck met hem is vereeniget/ die den onreynen Geest is / welck soeckt Godts erfdeel te verderven en woest te legghen / op dat sijn Rijck moghte verhooght zijn/ die den Leugenaer en Moordenaer is; Maer nu is den dagh gekomen in welck Christus opgestaen is / om als Heer en Koninck in sijn volck te heerschen / en daerom raest den AntiChrist in sijne leden / om dat sijn verderf naby is / en sijn smerte is over hem komende / in welck hy een rechte belooninge moet ontfangen / en alle die met hem vereenigen / moeten deelachtigh worden van sijn plagen / voor het gene sy tegens Godt en sijn volck gedaen hebben.

Soo beminde Naburen en Volckeren / vereenight u niet langer met hen die Gods vyandt is / op dat ghy van 't aengesicht der Aerden niet en wordt afgesneden / en met den Levyathan de kromme Slangh verderft / welck in 't eeuwige Vier moet gaen en aldaer eeuwighlijck blijven / alwaer weeninge en knerssinge der tanden is / en gheen troost noch verlichtinge van pijn te vinden is / maer huylen en bittere klachten nacht en dagh / en dit sal het deel der Boosen zijn / welck in derselheydt haer tijdt in d'aerd' verquisten. Ach! den dagh sal komen dat sy wenschen sullen dat sy haer tijdt weder hadden als haer elend over haer komt / en de pijlen des Heeren in haer steken en haer in 't herte wonden / als dan sal hare pijne groot zijn / niet om uyt te spreecken / welck sy sullen voelen nacht en dagh; Och! dat ghy dese dingen wildet ter herten nemen/ en u laetste eynd gedencken / en dit spreeck ick in liefde tot u alle of ghy hooren wilt of niet; Den dagh sal komen/dat ghy weeten sult/dat het gene dat ick aen u geschreeben heb/ waer is/ daerom sie toe wat ghy doet/ die de beweeginge des Geests Godts wederstaet en uytbluft / als het opstaet om u uwen standt te toonen waer ghy in zijt / want ghy die den Heer in sijnen wegh wederstaet / ghy doet den Gheest der ghenaden smaerheyt aen: Soo beminde Volckeren jong en oudt/ wederstaet den Heer niet langer in sijn verschijninge in u / want ghy die sulcks doet / ghy doodet de ghetuyge / den Engel des verbondts in u/ en alsoo wordt ghy schuldigh aen bloedt / daerom wacht u om voort te gaen in de verhardinge uwer harten / en van de waerheydt qualijck te spreecken / want al dwaelde BilIam van den geest der waerheydt / nochtans was de waerheydt doen de selfde diese nu is; al heeftse Judas verraden / ende Demas verlaten en de tegenwoordige weerelt lief gehadt / nochtans waerheydt is waerheydt / en salse eeuwighlijck blijven over de hoofden aller vyanden / en hier komt de Schrift vervult te worden; veele zijn geroepen maer weynigh uytverkooren / en dit is gebleecken in ons geslacht / dat veele een ware smaeck van Godts liefde gehadt hebben / en van de krachten der toekomende eeuwen / maer sy zijn daer van wederom afgekeert / ter

zijden

zijden af in de kromme paden/ ghelijck den Hondt tot sijn eygen uytbraecksel/ en de Zeuge tot de wentelingh in 't slijck/ alwaer sy bevleckt zijn / met de Vleesch-potten Egypti / na welcke sy geluster hebben: Ach! merckt / en siet het eynd' van alle / die van den levendigen Godt keeren. Ach! is het den onreynen Geest niet die wederom in haer gevaren is / door welck sy tweemael erger worden als te vooren? Soo laet niemandt hem verblijden/ als yemandt hem afkeert van de waerheydt welck hy eens bekende / want waerlijck dat sal u gheen verlichtinge van u quellinge geven / welck over u komen sal als ghy in sonden voort gaet/en den dagh uwer besoeckinge veracht. Soo tot u alle heb ick mijn consciëntie ontlast in 't gesichte Godts.

Geschreven in de gemeene Gevanckenis van Boston in Nieuw-Englandt, in America, in het begin der sevende Maent, 1659.

Door een vriendt der waerheydt, en een die om des zaedts willen lijdet welck onder Pharo en sijn Aendrijvers verdruckt is. Mijn naem na den vleesch is

Marmaduke Stephenson.

Hier volgen Copyen van eenige Brieven van *William Robinson* en *Marmaduke Stephenson*, na dat sy gebannen waren, aen *Christopher Holder*, gevangen in de gemeene Gevankenis tot Boston.

Christopher Holder.

O Dierbare beminde mijns Vaders, mijn ziele groet u in 't leven / want dierbaer zijt ghy tot mijn in de liefde welck niet verandert / maer in der eeuwigheydt blijft / in het leven en kracht der waerheydt ben ick met u eenigh / in welcke wy t'samen gevoeght zijn / als leden sijns Lichaems / tot hem die ons Hooft is / en ons Behoeder nacht en dagh / alwaer wy in seeckerheydt bewaert zijn onder de schaduwen sijner vleugelen, en in de groene Weyden by de water-beecken / te samen weyden / alwaer ghy mijn mooght gevoelen mijn Beminde / by de levendige Fonteyn, welcke de gansche Stadt onses Godts verblijdt alwaer wy dagelijcks te samen in 't Banquet-huys verquickt worden/ alwaer wy stercke en voedsel van hem ontfangen die ons leven is / en ons alle daegh met leven en deught vervult / welck is als kostelijcken Oly uytgestort eenen aengenamen reuck ghevende en gheneuchlijck om aen te sien/ want het heeft onse herten overwonnen / door welcken wy ghedwongen zijn alles te verlaten / om het selve te volghen / welck onse herten in een vergadert/ alwaer ick met u in 't verbondt des levens vereenight en verzegelt ben / waer wy in den boesem des Vaders sullen eeuwigh blijven / na dat wy onse

onse getuygenissen volendet hebben / dan sullen wy onse hoofden met alle Gelovigen / in vrede nederleggen / even soo bewaert ons den Heere als ghetuygen zijn der waerheydt / op dat in de uur der versoeckinge / wy met sijn kracht en sterckte mogen gewapent zijn / waer door wy in den dagh der beproevinge moghen opgehouden en in sijn armen ghedragen worden / op dat hy door ons mach ge-eert zijn / die alleen waerdigh is van alle eer en heerlijckheydt, welckse hem toe behoort nu en in der eeuwigheydt, Amen.

Soo met mijn liefde blijf ick u beminde broeder inde waerheydt /

Marmaduke Stephenson.

C. Holder.

Dierbaer beminde broeder / dien mijn ziel seer bemindt / en mijn geest en leven omhelst u dierbaerlijck / in Godts liefde / leven / kracht en waerheydt / ghy mooght my met u voelen in de armen des Heeren daer wy bewaert zijn / die ons eeuwige sterckte en deel is, Godt weet hoe mijn leven tot u uytvloeyt van den stroom onses Godts / welck dagelijcks door ons vloeyt / door welck wy dagelijcx verquickt en onse sterckte vernieuwt worde / want waerlijck den Heere is voor ons / en wie sal machtigh zijn tegen ons te staen / dierbaer hert / in de soete en vermakelijcke besittinge onses Godts / in 't huys en wooninge van mijnen en uwen Vader / voelt my met u / want seekerlijck hebben wy alle eenen Godt tot onsen Heer / die onsen Koninck en Wet-gever is: Want waerlijck zijn wy uyt eenen Aerdt voortghekomen / en wy alle drincken van een fonteyn / en zijn dagelijcks versterckt / alwaer dierbaer hert / ghy my met u in het leven voelt / waer wy te samen in der eeuwigheydt verzegelt zijn. Och! mijn dierbaer beminde / mijn ziel heeft u grootelijcks lief. Och! ick en kan 't niet uytspreecken: Maer in het eeuwigh verbondt der liefde mooght ghy het voelen / alwaer wy vereenight zijn door den geest der waerheydt en heyligheydt / in de kracht en hemelsche vrede Godts / voelt my met u / waer noch lenghte van tijdt noch distantie van plaets ons scheyden kan. Neen! al de sterckten noch machten der duysternissen konnen het niet verbreecken / den Heer bewaer ons eeuwighlijck / in 't selve leven / liefde en authoriteyt van Godt / en gunne dat het by ons magh blijven tot in eeuwigheydt / Amen. Welck ick weet den Heere Godt volbrengen sal: Alsoo zy het / spreeckt mijn ziele; Dierbare hert / uws te gedencken ververscht mijn ziele / en daer door is mijn hert door suyvere liefde en blijdtschap vervuldt: Ach Godt den Heere weet / wat groote verlangen ick heb om u aengesicht te sien / maer dierbaer hert / heb noch geen vryheydt in den Heer sulcks te volbrengen / want ick sie eenigen dienst welck ick te volbrengen heb / eer ick te Boston koome / (indien den vyandt my niet en belet:) Want waerlijck tot noch toe / heb ick gesien / dat den handt des Heeren grootelijcks met ons is.

William Robinson.

Dier-

Dierbaer Broeder / mijn Geest en Leven groeten u dierbaerlijck / voelt mijn liefde in u eyghen boesem / hoe se tot u uytbloeyt / in welcke ick met u in d'inghewanden der liefde Godts verbonden ben / met u verzeegelt in het eeuwigh verbondt des levens en kracht des Heeren Jesu / met welcke wy bedeckt zijn / alwaer wy malkanderen voelen in 't Hemelsche leven in 't Rijck onses Heeren Jesu Christi: Dierbaer hert / voelt hoe na ick tot u ben / in de stille en vreedtsame eenigheydt / en wooninge onses Godts alwaer wy malkanderen niet en konnen vergheeten / waer wy in de heerschappy en vreese Godts te samen verzegheldt zijn. Dierbaer hert / den Heer weet hoe grootelijcks mijn verlanghen ende begeerten zijn u aengesicht te sien / en ick weet / den Heer sal sulcks toelaten: Dierbaer hert / wy waren en zijn alhier met blijdtschap ontfangen / en het zaedt in veele is geraeckt ghevvorden / en het leven in veele heeft ons geantwoordt / wy hebben twee fraeye by-een-komsten gehadt.

U dierbaer Broeder

Den 15 der sevenden Maendt, 1659.

William Robinson,

Dierbaer beminde / tot wien ick in den geest der waerheydt / der liefde en eeuwige vrede vereenight ben / alwaer ick geloof dat onse wooninge in de hemelsche blijdtschappen en ware vreede in onses Vaders rijck zijn sal / alwaer wy ons te samen soetelijck verheugen sullen in malkanders teghenwoordigheyt onder de baniere onses Vaders in 't Hemelsche Paradijs / alwaer wy in onses Vaders liefde malkanderen ontmoeten / in de eenigheydt en 't leven Jesu Christi / alwaer ick met u ben mijn dierbaerlijcke beminde / in welck ghy my mooght voelen en sien hoe dat ick met u vereenight ben.

Den 26 der sevenden Maendt, 1659.

W. R.

C. H.

Myn dierbaer beminde / mijn leven is door u dickmaels ververscht / ende uwe geheugenis is als nieuwen wijn / door welcke mijn ziel is verquickt / ende als de Oly / waer mede wy ghesalft zijn / als broodt in 't tijdt des noodts / ende water in 't tijdt des dorsts. Och! wat sal ick tot u seggen / ick ben met u leven ende schoonheydt overwonnen / ende ick ben dickmaels in u liefde versmolten / en door 't geheugenis van u / ben ick gebrocken. Och! dat ghy het maer wist hoe dat ick met der liefde des Vaders vervult ben: Och! dierbare hert draeght een deel met my van 't gene ick draegh / tot dat ick u aengesicht sie / seeckerlijck de kracht des Heeren / welck met my + ende op my is / doet my dickmaels in tranen / als / versmelten / als hy in my / in sijn sterckte door-breeckt: Och! daer mede ben ick overghedeckt: Och! voelt (mijn dierbaer hert) hoe sterck en krachtigh Godt den Heere is met my.

Och! al worde ick met duysenden der Philistijnen omringelt / nochtans dien Godt die met my is sal seeckerlijck door my wercken / want ick waerlijck sie dat sy alle als aerde Vaten voor my zijn / welcke Godt den Heere sal met sijn handt in stucken slaen; Dierbaer hert / ick ben met u in den geest en hemelsche leven teghenwoordigh / ende indien den Heere toelaet / sullen wy malkanderen in 't uytwendigh aenschouwen / tot blijdtschap en verheuginge des geestes: Mijn dierbare beminde / ons voornemen is indien den Heere wil / op de toekomende sesten dagh / tot Boston te komen / met verscheyde andere vrienden / (welcke oock geschiede.)

Uw beminde Broeder in 't hemelsche leven, en geest der waerheydt.

W. R.

Dit naervolgende is door *William Robinson*, aen den Raedt tot Boston, geschreven geworden.

Op den achtsten dagh der vierde Maendt / 1659. na den middagh / reysende tusschen Neuport (op Rhode Ylandt). ende het huys van Daniel Goulds, met mijn beminde Broeder Christopher Holder, soo geschiede het woordt des Heeren uytdruckelijck tot my / welcke my dadelijck met leven / kracht / ende hemelsche liefde vervulde / door welcke hy my drongh / ende geboodt te gaen na den stadt Boston, mijn leven in sijnen wil neder te leggen, in 't volbrenginge van sijn dienst, welcke hy daer te volbrengen hadde, in sijn bestemden tijdt, tot welcke hemelsche Gemeente ick terstont gehoorsaem was / den Heere niet eens ondervragende hoe hy de saeck wilde uytvoeren: Ick een kindt zijnde / heeft den Heere van my gehoorsaemheyd ghevordert / die my met levendige sterckte ende kracht van sijn levendige teghenwoordigheydt vervulde / waer mede ick krachtelijck op dien tijdt was overschaduwd / ende op 't ghene dat den Heere van my vereyscht ende geboden hadde te volbrengen / seyde mijn leven Amen / ende van dien tijdt was ick gewillighlijck overgegeven tot op desen dagh / niet achtende wat sy met mijn lichaem soude moghen doen / want den Heere seyde tot my / dat in den Godt mijns levens te gehoorsamen / mijn leven sal ingaen tot rust, ende mijn ziel sal rusten in eeuwige vrede, ende ick een kindt zijnde / heb den Heere gantsch niet durven ondervraghen / maer liever heb ick mijn leven willen nederleggen als de naem des Heeren te onteeren / ende gelijck den Heere my willigh maeckte / sachtmoedighlijck ende vriendelijck met my handelende / gelijck een vriendelijcke Vader / tegens een getrouw Kindt dien hy seer bemindt / alsoo heeft den Heere met my ghehandelt / en my door de bedieninge sijns levens te versterken / en het gene te volbrengen welcke hy van my vereyschte / ende altijdt als ick sterckte van nooden hadde / gaf hy mijn meer sterckte / deught / en hemelsche wijsheydt (gelijck als hy noch doet/) door welcke ick was ende (noch ben) sterck in Godt gemaeckt / 't gene niet vreesende / welcke de menschen sullen toegelaten worden aen my te doen / vervuld zijnde met hemelsche vrymoedigheydt / welcke sachtmoedigheydt ende eenvoudigheydt is / want het is des Heeren saeck / in welcke wy voortgaen / en de strijdt is sijne / ende alsoo spreeckt den Heere der Heyrscharen / de machtige en schrickelijcke Godt / niet door sterckte nochte macht, noch

menschen kracht, maer door mijnen Geest spreeckt den Heer der Heyrscharen, wil ick de woorden mijns monds volbrengen, door mijn knechten dien ick verkoren hebbe, &c. Ghy mannen den Godt mijns levens / ende den Godt des gantschen Aerdtbodems heeft dese saeck van my vereyscht / om welcke ick nu banden lijde / na tot der doodt / hy heeft my hier toe gedrongen / ende door sijn almachtighen kracht / ende eeuwige liefde dese saeck van my vereyscht / ende waerlijck ick en konde den Heere niet ontseggen, veel minder wederstaen den Heyligen Israels, daerom laet alle die onwetende zijn van de beweginge des Heeren in haer inwendighe deelen / niet haestigh zijn in dese saeck te oordeelen / eer ghy de waerheydt daer van hoort / op dat ghy niet qualijck spreeckt van 't gene ghy niet en weet / want in der waerheydt Godt den Heere des Hemels ende der Aerden / geboodt my door sijnen Geest / ende sprack tot my door sijn Soon / dien hy tot Erfgenaem van alle dingen heeft gestelt, ende in sijn leven leve ick / ende daer in sal ick uyt desen aerdtschen Tabernakel scheyden / indien onbarmhertige Menschen worden toegelaten sulcks van my te nemen / ende mijn blijdtschap is hier in dat den Heere met my is / de Oudtste der Dagen, het leven van het lijdende Zaedt, voor welcke ick eenvoudigh ende vrywillijck overghegeven ben / in de wille Godes te staen / want het leven tot my is Christus / maer sterven is mijn gewin / ende hier in heb ick waerlijck een groote begeerte ende wille te sterven / wetende dat den Heere met my is / nietemin / wat onwetende menschen van my seggen / want ick heb het getuygenisse des Geests ontfangen / ende ick ben vergeselschapt met de teghenwoordigheydt des Heeren ende sijn Hemelsche leven / alsoo dat ick in de waerheyt, ende uyt een oprecht hert seggen kan, gelooft zy den Heere den Godt mijns Levens, die my hier toe heeft geroepen, ende waerdigh gheacht, tegens Goddeloose ende onrechtveerdige menschen te ghetuygen, die sonder oorsaeck soecken, de rechtveerdige om 't leven te brengen, ghelijck de Regeerders van de Mathathusets voorghenomen hebben / indien den Heere haer in 't uytvoeren des selfs / niet en belet. Ach! hoort ghy Regeerders / ende neemt ter ooren ghy alle die in eeniger maet schuldigh zijt van 't verdoemen der oprechten tot der doodt / want in den naem, vreese, ende schrick van Godt den Heere, verklaer ick alhier aen u de oorsaeck waerom dat ick in u Jurisdictie ben gebleven, na dat ghy my op pene des doodts (als ghy seyde) gebannen had, welcke sonder rechte oorsaeck was / gelijck als ghy alle wel weet / dat wy / die ghebannen waren / niets gedaen hadde / den Ban noch geen andere straffe waerdigh / veel minder gebannen te zijn op pene des doodts: Ende nu ghy Regeerders / ghy hebt voorgenomen / my met mijn Medegesel te dooden / tot wien Godt den Heere sprack / seggende; Gaet na Boston, met uwe Broeder William Robinson, tot wiens ghebodt hy ghehoorsaem was / die tot hem oock seyde / dat hy hadde voor hem een groot werck te volbrengen / welcke nu gesien wordt / ende nu is den Heere sulcks volbrengende / ende het was in ghehoorsaemheydt tot den Heere den Godt des gantschen Aerdtbodems / dat wy onder u bleven / ende onse wederkomst tot den Stadt Boston is in gehoorsaemheydt geweest tot den Heere den Schepper des Hemels ende der aerde / in wiens hant u adem ende leven is / ende wilt ghy ons dooden om dat wy den Heere, den Godt des gantschen Aerdbodems gehoorsaemt hebben? Wel / indien ghy dese daedt wilt doen / ons te dooden / weet dit / ende laet het u alle (ghy Regeerders ende volck in dese Jurisdictie) bekent zijn / dat wie het oock zy / die hier toegenegen zijn / sullen schuldigh zijn van 't stoorten des bloedts der onschuldighen / en ghy sult niet alleenlijck onschuldigh bloedt over u selven brengen / maer oock over de Inwoonders deser Stadt, ende

over u gantsche Jurisdictie / die in eeniger mate sulcks hebben toegestemt / daerom ontfanght de onderrichtinge ghy Regeerders, ende weest in tijdt gewaerschouwt / ende leert wijsheydt eer die van u oogen is verborgen.

Geschreven in de gemeene Ghevanckenis den negentiende der achtste maent, 1659. in Boston.

Geschreven door een die den Heere vreest, die door 't onwetende Volck, een Quaecker is ghenoemt, ende ben aen de sulcke alleenlijck bekent by de naem William Robinson, nochtans hebben een nieuwe naem ontfangen, welcke de soodanige onbekent is.

Een verhael van twee onschuldighe Dienaers des Heeren, aengaende de (bloedige) Sententie des doodts, door *Iohn Indicott* teghens haer uytgesproken, voor den Raedt tot *Boston*.

OP den twintighsten dagh der achtste Maendt / 1659. was ick met mijn Medeghesel Marmaduke Stephenson, ende Mary Dyer van Rhode Yland, in 't Hoff gebracht / alwaer John Indicott met anderen van sijn Raedt vergadert waren / ende korts na dat wy voor haer gekomen waren / John Indicott ghebodt den Dupier dat hy onse Hoeden aftrecken soude / 't welck oock gheschiede / doen begost John Indicott tot ons te spreecken / gelijck een Mensch uyt het stof / wiens leven is van hem scheydende / soo flaeuwelijck sprack hy sijn woorden uyt tot ons / welcke op dese wijse waren, dat sy verscheyde Wetten ghemaeckt hadden / ende door verscheyde middelen ghetracht / ons van onder haer te houden / ende noch door Gheesselingen / noch Gevanckenisse / noch Ooren af te snijden / noch op pene des doodts te bannen / konde sy ons van onder haer niet houden: oock seyde hy / dat hy / ofte sy begeerden niet den doodt van eenige van ons / nochtans sijn volgende woorden waren, neyght u Ooren ende hoort u Sententie des doodts / sprack John Indicott / hare Gouverneur / soo na hy dese woorden gesproken hadde hieldt hy op, welcke woorden seer flaeuwelijck uyt sijn mondt quam, doen socht ick gelegentheydt te spreecken tot Iohn Indicott ende sijnen Raedt, welcke, soo na als ick onthouden kan, was na dese meeninge, ick begeerde dat ick een schrift mochte lesen voor hen, en de lieden die daer waren, (welcke veele waren) welcke een verhael was van mijn beroep, in welcke de reden ende oorsaeck is getoont, waerom dat ick met mijn Medeghesel in hare Iurisdictie bleef, na datse ons op pene des *doodts* ghebannen hadde, (welcke Sententie sy tegen ons, ende twee andere Vrienden lasen (een van welcke Vrienden is tegenwoordigh een lijder met ons,) op den achtsten dagh van den voorleden sevende Maendt,) op welcke woorden Iohn Indicott in een wreede manier sprack, (want toorn ende dolheydt, gelijck Nebuchadnezer, quam in hem op,) segghende ghy en sult het niet lesen / noch wy willen niet dat het gelesen wordt / welcke saeck alleenlijck, ick op dien tijdt begeerde, eer de Sententie des *doodts* teghens ons was uytgesproocken, nochtans wilde hy sulcks niet toe laten, soo ick hare boosheidt siende, en gevoeligh zijnde van de hardigheydt des herten / in welcke sy overgegeven waren / om boosheydt te bedrijven / arbeydende de onschuldige en onnosele te vermoorden / ick seyde tot haer / nademael sy niet en wilde toelaten / dat

ick het voor de ooren des volcks soude lesen / noch toelaten dat het door haer gelesen wordt / ick soude de Schrift met haer laten / welcke ick terstondt op Tafel onder haer nederleyde / en de Secretaris / ofte een ander / nam het op / ende leverde het aen de Gouverneur / dien het selfs las / maer wilde niet toelaten dat het voor het volck die doen teghenwoordigh waren / soude ghelesen worden / ende doen hy het een seeckeren tijdt had door gesien / hy noemde my by mijnen naem / ende seyde dat het niet noodigh was dat ick daer soo veel wercks van maeckte / om 't selve ghelesen te hebben / want seyde hy / den dagh te vooren hebt ghy meer tegens ons ghesegdt / aengaende het selfde / welcke niet waer was, want daer is veel in het schrift / welcke ick doen niet en had gesproken / soo dat ick wederom versocht dat alle die ghene die daer teghenwoordigh waren het mochten hooren / maer hy wilde 't selfde niet toe laten: Ende korts hier na seyde hy tot my William Robinson / hoort u Sententie des doodts / welcke hy na dese meeninge uytsprack / (ende ick swegh terwijl stille) seggende, William Robinson dit is u Sententie, men sal u wederom aen de plaets brengen van daer ghy ghekomen zijt, ende van daer tot de Executie plaets, om aen de *Galge* ghehanghen te worden, tot dat ghy doodt zijt; dit was de Sententie des doodts / dewelcke Iohn Indicott hare Gouverneur tegens my uytsprack / ende korts daer na riep hy den Stockwaerder om my wegh te leyden 't welcke hy oock dede.

William Robinson.

Korts na dat mijn dierbaer Broeder W. R. uyt het Hoff gheleydt was / de Gouverneur (partijdigh zijnde) seyde tot my / hebt ghy yets te seggen / ghy meught spreecken; maer ick swegh en gaf hem doen gheen antwoordt / doen sprack hy de Sententie des doodts uyt / teghens my / gelijck hy te vooren tegens mijn Broeder gedaen hadde; ghy sult tot de plaets gebracht worden, van waer ghy gekomen zijt, ende van daer tot de Galge, aldaer ghehangen te worden, tot dat ghy doodt zijt; Als dan zijn dese volgende woorden door my gebloeyt: Neyght uwe ooren ghy Magistraten / ende ghy alle die hier aen schuldt hebben / want aengaende U L. alsoo heeft den Heere geseydt / die oock sijn belofte en over u volbrengen sal / den selvigen dagh dat ghy sijn Dienaers doodet / sal den dagh uwer besoeckinghe over uwe hoofden voorby gaen / en voor eeuwigh sult ghy vervloeckt zijn / de mondt des Heeren der Heyrscharen heeft sulcks ghesproken; daerom in liefde tot u alle spreeck ick / ende weest ghewaerschuwt eer het te laet wordt; op dat ghy de Vloeck mooght ontgaen / want sekerlijck indien ghy ons doodet / ghy sult onschuldige bloedt op u eygen hoofden brengen / en een snel verderf sal over u komen; Soo na dat dese woorden aen haer gesproken waren / was ick wederom na 't Gevanckenis gebracht / alwaer mijn Broeder was,

Marmaduke Stephenson.

Sodanigen Sententie oock / sprack Iohn Indicott hare Gouverneur / tegens Mary Dyer uyt / na dat M. S. wegh gebracht was; Mary Dyer, ghy sult tot de plaets gaen van waer ghy gekomen zijt, namentlijck nae 't Gevankenis, ende van daer na de

vyandt / en als stoppelen voor het vier welck haer sal verteeren / en haer noch wortel noch tack over laten; want den mondt des Heeren der Heyrscharen heeft het ghesproken / daerom sie toe wat ghy doet / en volght niet de menighte in quaedt doen / want sy wandelen in den breeden wegh / welck in 't verderf en de kameren des doodts leyden / alwaer de zielen der menschen in elend en pijn worden ghebrocht / van waer sy niet en konnen los worden van haer stercke banden / waer mede sy vast gekeetent worden onder de macht der Duysternissen / welck Koninck is van den put des Afgrondts / dien ouden Draeck / welck als een brieschende Leeuw omgaet soeckende te verslinden / en die welck van de wacht af zijn / zijn van den Rots af / het vaste fondament / Christus het Leven en Licht sijns volcks / en die van hem af zijn / zijn in duysternis en door de stricken des Satans die in de Duysternisse heerst gevangen / want aldaer heeft hy sijn Sit-plaets / in het aerdtsche deel des menschen 't welck met hem is vereeniget / die den onreynen Geest is / welck soeckt Godts erfdeel te verderven en woest te legghen / op dat sijn Rijck moghte verhooght zijn / die den Leugenaer en Moordenaer is; Maer nu is den dagh gekomen in welck Christus opgestaen is / om als Heer en Koninck in sijn volck te heerschen / en daerom raest den AntiChrist in sijne leden / om dat sijn verderf naby is / en sijn smerte is over hem komende / in welck hy een rechte belooninge moet ontfangen / en alle die met hem vereenigen / moeten deelachtigh worden van sijn plagen / voor het gene sy tegens Godt en sijn volck gedaen hebben.

Soo beminde Naburen en Volckeren / vereenight u niet langer met hen die Godts vyandt is / op dat ghy van 't aengesicht der Aerden niet en wordt afgesneden / en met den Levyathan de kromme Slangh verderft / welck in 't eeuwige Vier moet gaen en aldaer eeuwighlijck blijven / alwaer weeninge en knerssinge der tanden is / en gheen troost noch verlichtinge van pijn te vinden is / maer huylen en bittere klachten nacht en dagh / en dit sal het deel der Boosen zijn / welck in ydelheydt haer tijdt in d'aerd' verquisten. Ach! den dagh sal komen dat sy wenschen sullen dat sy haer tijdt weder hadden als haer elend over haer komt / en de pijlen des Heeren in haer steken en haer in 't herte wonden / als dan sal hare pijne groot zijn / niet om uyt te spreecken / welck sy sullen voelen nacht en dagh; Och! dat ghy dese dingen wildet ter herten nemen / en u laetste eyndt gedencken / en dit spreeck ick in liefde tot u alle of ghy hooren wilt of niet; Den dagh sal komen / dat ghy weeten sult / dat het gene dat ick aen u geschreeven heb / waer is / daerom sie toe wat ghy doet / die de beweeginge des Geestś Godts wederstaet en uytbluscht / als het opstaet om u uwen standt te toonen waer ghy in zijt / want ghy die den Heer in sijnen wegh wederstaet / ghy doet den Gheest der ghenaden smaetheyt aen: Soo beminde Volckeren jong en oudt / wederstaet den Heer niet langer in sijn verschijninge in u / want ghy die sulcks doet / ghy doodet de ghetuyge / den Engel des verbondts in u / en alsoo wordt ghy schuldigh aen bloedt / daerom wacht u om voort te gaen in de verhardinge uwer harten / en van de waerheydt qualijck te spreecken / want al dwaelde Biliam van den geest der waerheydt / nochtans was de waerheydt doen de selfde diese nu is; al heeftse Judas verraden / ende Deemas verlaten en de tegenwoordige weerelt lief gehadt / nochtans waerheydt is waerheydt / en salse eeuwighlijck blijven over de hoofden aller vyanden / en hier komt de Schrift vervult te worden; veele zijn geroepen maer weynigh uytverkooren / en dit is gebleecken in ons geslacht / dat veele een ware smaeck van Godts liefde gehadt hebben / en van de krachten der toekomende eeuwen / maer sy zijn daer van wederom afghekeert / ter

zijden

die ons sal bewaren in alle beproevinghe ende versoeckinge / welcke ons soude mogen ontmoeten / en hier in sal den Heere onsen Godt door ons alle / die tot den doodt getrou blijven / ge-eert zijn / wy sullen sekerlijck de kroon des levens ontfangen / die noyt van ons sal genomen worden: ach! mijn beminde / wat sal ick tot u seggen / die met my drinkt aen den levendigen Fonteyn / alwaer wy gevoedt ende opgebrocht zijn / aen de Borsten des troosts / alwaer ick U L. omhelse inden bandt des vredes / welcke noyt en sal ghebroken worden: Ach! voelt / ende leest my in uwe herten / want ick ben met liefde vervult / ende de tranen breken my uyt als ick uwer gedenck / want de ghedenckenis van u die getrouw zijn / verquickt mijne ziel / welcke my veroorsaeckt / dat ick u dickmaels ghedenck / ghy Juwelen mijns Vaders / ende zijnder eerste vruchten / indien ick u vergeet / soo laet den Heere mijn vergeeten / neen waerlijck ghy kont door my niet vergeten worden / want soo langh ick in den Wijnstock blijve / ben ick met u een ranck der selfde / welcke van de goede Wijnstock voort spruyt / die den Heere gezegent heeft / alwaer wy t'samen in sijn leven ende Beeldt / opwassen / als leden van eenen lichaem / alwaer wy in der eeuwigheydt sullen leven / ende het Koninckrijck des Rustes / ende vredes erffelijck besitten / met Abraham / Isack / ende Jacob / om de liederen der verlossinghe te singhen / tot den alderhooghsten die op den Throon sit / die alleen alle eer ende levendige lof waerdigh is / tot wien sulcks behoort / nu ende in der eeuwigheydt / Amen: Ende dat sal het deel onser beecker zijn / indien wy alle standtvastigh blijven / in 't gene wy ontfangen hebben / ende in onser maeten ghetrouw zijn in den wille Godes te volbrengen / sullen wy vrede ende eenigheydt met den Heere vinden / welcke onuytsprekelijck / ende heerlijcke blyschap is / die nimmermeer van ons sal ghenomen worden; alsoo dierbare herten / laet ons alle na het wit / tot den prijs der roepinghe Godes jagen / alsoo sullen wy van hem / den Kroon verkrijgen / alwaer ons leven met Christo in Godt verborgen is / al waer wy met hem sullen / eeuwighlijck blijven / na dat onse ghetuygenis voleyndet is / sullen wy onse hoofden in blijdtschap ende vrede nederleggen / ende de belooninge des eeuwige levens ontfanghen / welcke voor ons in Jesus Christus is verordineert: Ach! mijn beminde / die van het Koninckljjcke zaedt zijn / die den Heere heeft gezegent / mijn leven is met u in 't heylige verbondt opgebonden / alwaer wy in de liefde vereenight / ende tot een ghemaeckt zijn / daer niet moet blijven welcke niet goedt is / want het bevleckte wordt uytgeworpen / op dat wy mogen verschijnen als het fijne goudt / welcke in 't vier is beproeft / in 't Beeldt des Vaders te schijnen als lichten inde werelt / ende gelijck een Stadt op een Bergh gheset / die niet en kan verborgen zijn / soo doende sal den Heere gheprezen worden / tot wien prijs behoort / te weten door onse oprechte wandel / en eerbare conversatie / ende alsoo sullen wy alle een goede reuck zijn / beyde in die gene die behouden worden / en in die verloren gaen: Ach! mijn dierbare Vrienden ende Broederen / hoe bloeyt mijn liefde in U L. herten: Ach! voelt het selfde / ende laet het uwe herten vervullen / want waerlijck ghy zijt my dierbaer / den Heere dien ick diene / weet dat ghy dickmaels in mijn gheheugenis zijt ende al hoe wel mijn lichaem verre door de Zee / van u afgescheyden is / nochtans blijft mijn ziel ende leven met u verzegelt in 't heylige verbondt / door den Geest der genaden, alwaer wy eeuwighlijck t'samen sullen blijven in rust en soete vrede / als ons ghetuygenis sal volbracht zijn: Soo ghy alle die oprecht van herten zijt / ghevoelt mijn liefde / ende antfanght mijn groetenis / welcke van de Fonteyn der Liefde voort komt / alwaer ick met u ben / by de wateren Shilo, die soetelijck en sacht-

jens

onse getuygenissen volendet hebben / dan sullen wy onse hoofden met alle Gelovigen/ in vrede nederleggen / even soo bewaert ons den Heere als ghetuygen zijn der waerheydt/ op dat in de uur der versoeckinge/ wy met sijn kracht en sterckte mogen gewapent zijn / waer door wy in den dagh der beproevinge moghen opgehouden en in sijn armen ghedragen worden / op dat hy door ons mach ge-eert zijn / die alleen waerdigh is van alle eer en heerlijckheydt , welckse hem toe behoort nu en in der eeuwigheydt , Amen.

Soo met mijn liefde blijf ick u beminde broeder inde waerheydt /

Marmaduke Stephenson.

C. *Holder.*

Dierbaer beminde broeder / dien mijn ziel seer bemindt / en mijn geest en leven omhelst u dierbaerlijck / in Godts liefde / leven / kracht en waerheydt / ghy mooght my met u voelen in de armen des Heeren daer wy bewaert zijn / die ons eeuwige sterckte en deel is, Godt weet hoe mijn leven tot u uytvloeyt van den stroom onses Godts / welck dagelijcks door ons vloeyt / door welck wy dagelijcx verquickt en onse sterckte vernieuwt worde / want waerlijck den Heere is voor ons/ en wie sal machtigh zijn tegen ons te staen / dierbaer hert / in de soete en vermakelijcke besittinge onses Godts / in 't huys en wooninge van mijnen en uwen Vader / voelt my met u / want seekerlijck hebben wy alle eenen Godt tot onsen Heer / die onsen Koninck en Wet-gever is: Want waerlijck zijn wy uyt eenen Aerdt voortghekomen / en wy alle drincken van een fonteyn/ en zijn dagelijcks versterckt/ alwaer dierbaer hert/ ghy my met u in het leven voelt/ waer wy te samen in der eeuwigheydt verzegelt zijn. Och ! mijn dierbaer beminde / mijn ziel heeft u grootelijcks lief. Och ! ick en kan 't niet uytspreecken : Maer in het eeuwigh verbondt der liefde mooght ghy het voelen/ alwaer wy vereenight zijn door den geest der waerheydt en heyligheydt / in de kracht en hemelsche vrede Godts / voelt my met u / waer noch lenghte van tijdt noch distantie van plaets ons scheyden kan. Neen ! al de sterckten noch machten der duysternissen konnen het niet verbreecken / den Heer bewaer ons eeuwighlijck/ in 't selve leven/ liefde en authoriteyt van Godt / en gunne dat het by ons magh blijven tot in eeuwigheydt / Amen. Welck ick weet den Heere Godt volbrengen sal: Alsoo zy het/ spreeckt mijn ziele ; Dierbare hert / uwe te gedencken ververscht mijn ziele / en daer door is mijn hert door suyvere liefde en blijdtschap vervuldt : Ach Godt den Heere weet/ wat groote verlangen ick heb om u aengesicht te sien / maer dierbaer hert / heb noch geen vryheydt in den Heer sulcks te volbrengen / want ick sie eenigen dienst welck ick te volbrengen heb/ eer ick te Boston koome/ (indien den vyandt my niet en belet:) Want waerlijck tot noch toe / heb ick gesien / dat den handt des Heeren grootelijcks met ons is.

William Robinson.

Dier-

Dierbaer Broeder / mijn Geest en Leven groeten u dierbaerlijck / voelt mijn liefde in u eyghen boesem / hoe se tot u uytbloeyt / in welcke ick met u in d'ingewanden der liefde Godts verbonden ben / met u verzeegelt in het eeuwigh verbondt des levens en kracht des Heeren Jesu / met welcke wy bedeckt zijn / alwaer wy malkanderen voelen in 't Hemelsche leven in 't Rijck onses Heeren Jesu Christi: Dierbaer hert / voelt hoe na ick tot u ben / inde stille en vreedsame eenigheydt / en wooninge onses Godts alwaer wy malkanderen niet en konnen vergheeten / waer wy in de heerschappy en vreese Godts te samen verzeghelt zijn. Dierbaer hert / den Heer weet hoe grootelijcks mijn verlanghen ende begeerten zijn u aengesicht te sien / en ick weet / den Heer sal sulcks toelaten: Dierbaer hert / wy waren en zijn alhier met blijdtschap ontfangen / en het zaedt in veele is geraeckt ghewoorden / en het leven in veele heeft ons geantwoort / wy hebben twee fraeye by-een-komsten gehadt.

U dierbaer Broeder

Den 15 der sevenden Maendt, 1659.

William Robinson,

Dierbaer beminde / tot wien ick in den geest der waerheydt / der liefde en eeuwige vrede vereenight ben / alwaer ick geloof dat onse wooninge in de hemelsche blijdtschappen en ware vreede in onses Vaders rijck zijn sal / alwaer wy ons te samen soetelijck verheugen sullen in malkanders teghenwoordigheyt onder de baniere onses Vaders in 't Hemelsche Paradijs / alwaer wy in onses Vaders liefde malkanderen ontmoeten / in de eenigheydt en 't leven Jesu Christi / alwaer ick met u ben mijn dierbaerlijcke beminde / in welck ghy my mooght voelen en sien hoe dat ick met u vereenight ben.

Den 26 der sevenden Maendt, 1659.

W. R.

C. H.

Mijn dierbaer beminde / mijn leven is door u dickmaels ververscht / ende uwe geheugenis is als nieuwen wijn / door welcke mijn ziel is verquickt / ende als de Oly / waer mede wy ghesalft zijn / als broodt in 't tijdt des noodts / ende water in 't tijdt des dorsts. Och! wat sal ick tot u seggen / ick ben met u leven ende schoonheydt overwonnen / ende ick ben dickmaels in u liefde versmolten / en door 't geheugenis van u / ben ick gebrocken. Och! dat ghy het maer wist hoe dat ick met der liefde des Vaders vervult ben: Och! dierbare hert draeght een deel met my van 't gene ick draegh / tot dat ick u aengesicht sie / seeckerlijck de kracht des Heeren / welck met my ende op my is / doet my dickmaels in tranen / als / versmelten / als hy in my / in sijn sterckte door-breeckt: Och! daer mede ben ick overghedeckt: Och! voelt (mijn dierbaer hert) hoe sterck en krachtigh Godt den Heere is met my.

Och! al worde ick met duysenden der Philistijnen omringelt / nochtans dien Godt die met my is sal seeckerlijck door my wercken / want ick waerlijck sie dat sy alle als aerde Vaten voor my zijn / welcke Godt den Heere sal met sijn handt in stucken slaen; Dierbaer hert / ick ben met u in den geest en hemelsche leven teghenwoordigh / ende indien den Heere toelaet / sullen wy malkanderen in 't uytwendigh aenschouwen / tot blijdtschap en verheuginge des geestes: Mijn dierbare beminde / ons voornemen is indien den Heere wil / op de toekomende sesten dagh / tot Boston te komen / met verscheyde andere vrienden / (welcke oock geschiede.)

Uw beminde Broeder in 't hemelsche leven, en geest der waerheydt,

W. R.

Dit naervolgende is door *William Robinson*, aen den Raedt tot Boston, geschreven geworden.

OP den achtsten dagh der vierde Maendt / 1659. na den middagh / reysende
tusschen Neuport (op Rhode Ylandt) ende het huys van Daniel Goulds, met
mijn beminde Broeder Christopher Holder, soo geschiede het woordt des Hee-
ren uytdruckelijck tot my / welcke my datelijck met leven / kracht / ende he-
melsche liefde vervulde / door welcke hy my drongh / ende geboodt te gaen na den stadt
Boston, mijn leven in sijnen wil neder te leggen, in 't volbrenginge van sijn dienst, welcke hy
daer te volbrengen hadde, in sijn bestemden tijdt, tot welcke Hemelsche stemme ick ter-
stont gehoorsaem was / den Heere niet eens ondervragende hoe hy de saeck wilde uyt
voeren: Ick een kindt zijnde / heeft den Heere van my gehoorsaemheydt ghevordert /
die my met levendige sterckte ende kracht van sijn levendige teghenwoordigheydt ver-
vulde / waer mede ick krachtelijck op dien tijdt was overschaduwd / ende op 't ghene
dat den Heere van my vereyscht ende geboden hadde te volbrengen / seyde mijn leven
Amen / ende van dien tijdt was ick gewilliglijck overgegeven tot op desen dagh / niet
achtende wat sy met mijn lichaem soude moghen doen / want den Heere seyde tot my /
dat in den Godt mijns levens te gehoorsamen / mijn leven sal ingaen tot rust, ende mijn
ziel sal rusten in eeuwige vrede, ende ick een kindt zijnde / heb den Heere gantsch niet
durven ondervraghen / maer liever heb ick mijn leven willen nederleggen als de naem
des Heeren te onteeren / ende gelijck den Heere my willigh maeckte / sachtmoedighlijck
ende vriendelijck met my handelende / gelijck een vriendelijcke Vader / tegens een ge-
trouw Kindt dien hy seer bemindt / alsoo heeft den Heere met my ghehandelt / in my
door de bedieninge sijns levens te versterken / en het gene te volbrengen welcke hy
van my vereyschte / ende altijdt als ick sterckte van nooden hadde / gaf hy mijn meer
sterckte / deught / en hemelsche wijsheydt (gelijck als hy noch doet /) door welcke ick
was ende (noch ben) sterck in Godt gemaeckt / 't gene niet vreesende / welcke de men-
schen sullen toegelaten worden aen my te doen / vervuld zijnde met hemelsche vrymoe-
dighheydt / welcke sachtmoedigheydt ende eenvoudigheydt is / want het is des Heeren
saeck / in welcke wy voortgaen / en de strijdt is sijne / ende alsoo spreeckt den Heere der
Heyrscharen / de machtige en schrickelijcke Godt / niet door sterckte nochte macht, noch
menschen

menschen kracht; maer door mijnen Geest spreeckt den Heer der Heyrscharen, wil ick de woorden mijns monds volbrengen, door mijn knechten dien ick verkoren hebbe, &c. Ghy mannen den Godt mijns levens / ende den Godt des gantschen Aerdtbodems heeft dese saeck van my vereyscht / om welcke ick nu banden lijde / na tot der doodt / hy heeft my hier toe gedrongen / ende door sijn almachtighen kracht / ende eeuwige liefde dese saeck van my vereyscht / ende waerlijck ick en konde den Heere niet ontseggen, veel minder wederstaen den Heyligen Israels, daerom laet alle die onwetende zijn van de bewegingen des Heeren in haer inwendighe deelen / niet haestigh zijn in dese saeck te oordeelen / eer ghy de waerheydt daer van hoort / op dat ghy niet qualijck spreeckt van 't gene ghy niet en weet / want in der waerheydt Godt den Heere des Hemels ende der Aerden / geboodt my door sijnen Geest / ende sprack tot my door sijn Soon / dien hy tot Erfgenaem van alle dingen heeft gestelt, ende in sijn leven leve ick / ende daer in sal ick uyt desen aerdtschen Tabernakel scheyden / indien onbarmhertige Menschen worden toegelaten sulcks van my te nemen / ende mijn blijdtschap is hier in dat den Heere met my is / de Oudtste der Dagen, het leven van het lijdende Zaedt, door welcke ick eenvoudigh ende vrywillijck overghegeven ben / in de wille Godes te staen / want het leven tot my is Christus / maer sterven is mijn gewin / ende hier in heb ick waerlijck een groote begeerte ende wille te sterven / wetende dat den Heere met my is / niettemin / wat onwetende menschen van my seggen / want ick heb het getuygenisse des Geests ontfangen / ende ick ben vergeselschapt met de teghenwoordigheydt des Heeren ende sijn Hemelsche leven / alsoo dat ick in de waerheyt, ende uyt een oprecht hert seggen kan, gelooft zy den Heere den Godt mijns Levens, die my hier toe heeft geroepen, ende waerdigh gheacht, tegens Goddeloose ende onrechtveerdige menschen te ghetuygen, die sonder oorsaeck soecken, de rechtveerdige om 't leven te brengen, ghelijck de Regeerders van de Mathathusets voorghenomen hebben / indien den Heere haer in 't uytvoeren des selfs / niet en belet. Ach! hoort ghy Regeerders / ende neemt ter ooren ghy alle die in eeniger maet schuldigh zijt van 't verdoemen der oprechten tot der doodt / want in den naem, vreese, ende schrick van Godt den Heere, verklaer ick alhier aen u de oorsaeck waerom dat ick in u Jurisdictie ben gebleven, na dat ghy my op pene des doodts (als ghy seyde) gebannen had, welcke sonder rechte oorsaeck was / gelijck als ghy alle wel weet / dat wy / die ghebannen waren / niets gedaen hadde / den Ban noch geen andere straffe waerdigh / veel minder gebannen te zijn op pene des doodts: Ende nu ghy Regeerders / ghy hebt voorgenomen / my met mijn Medegesel te dooden / tot wien Godt den Heere sprack / seggende; Gaet na Boston, met uwe Broeder William Robinson, tot wiens ghebodt hy ghehoorsaem was / die tot hem oock seyde / dat hy hadde voor hem een groot werck te volbrengen / welcke nu gesien wordt / ende nu is den Heere sulcks volbrengende / ende het was in ghehoorsaemheydt tot den Heere den Godt des gantschen Aerdtbodems / dat wy onder u bleven / ende onse wederkomst tot den Stadt Boston is in gehoorsaemheydt geweest tot den Heere den Schepper des Hemels ende der aerde / in wiens hant u adem ende leven is / ende wilt ghy ons dooden om dat wy den Heere, den Godt des gantschen Aerdbodems gehoorsaemt hebben? Wel / indien ghy dese daedt wilt doen / ons te dooden / weet dit / ende laet het u alle (ghy Regeerders ende volck in dese Jurisdictie) bekent zijn / dat wie het oock zy / die hier toegenegen zijn / sullen schuldigh zijn van 't stortten des bloedts der onschuldighen / en ghy sult niet alleenlijck onschuldigh bloedt over u selven brengen / maer oock over de Inwoonders deser Stadt, ende

openbaer gemaeckt: ſoo de Scherp-richter gereedt zijnde / hem van de Leer af te ſtoten ſprack hy deſe woorden / ſeggende: Om Chriſti wille lijde ick, in wien ick leve, ende voor wien ick ſterve: Soo hy afgeſtoten zijnde / ginck M. S. op ende ſprack tot het volck / ſeggende: Laet het aen u bekent zijn, dat wy lijden niet om ons quaedt doen, maer om onſer conſcientie wille: So / hy gebonden zijnde na de vorige mannier / doen de Scherp-richter gereedt was hem van de Leer af te ſtooten / ſprack hy deſe woorden / ſeggende: Deſen dagh ſullen wy in ruſt zijn met den Heere: Alſoo hebben deſe getrouwe ghetuygen / hare getuygenis tegens de macht des Draecks voor den Heere verzegelt / ende zijn geluckſaligh gheſcheyden met lof in hare monden / blijdlijck in de eeuwige ruſt gaende / met haer beminde.

Geſchreven in de Ghevanckenis tot Plimmouth in Nieuw-Engelant (in *America ofte Weſt-Indien* gheleghen) den ſeſten der tiende Maendt 1659.

Peter Pearſon.

MAry Dyer woonachtigh in een plaets van dat ſelve landt / was oock tot der doodt veroordeelt / nevens die twee Vrienden / alleenlijck om dat ſy de tweede mael tot Boſton quam / om aldaer hare gevangene Broederen te beſoecken / ende was met haer tot de plaets des Gerichts gebracht / ende na dat ſy beyde geexecuteert waren / tradt ſy op de Leer en heeft haer Rocken om haer beenen toegebonden gehadt / en de ſtrop was om haer hals gedaen / ende haer aengeſicht was bedeckt / ende als de Scherp-richter gereedt was haer af te ſtoten / riepen ſy houdt op / ſy is gepardonneert ende ſy maeckten hare voeten los / en hieten haer af te komen / maer ſy was niet haeſtigh om af te komen / maer ſtondt ſtille / ſeggende / dat ſy daer was gewilligh om te lijden / ghelijck als hare Broederen hadden gedaen / ten zy dat ſy hare boſe Wet wilde vernietigen / anderſins had ſy gheen vryheydt hare pardon aen te nemen / maer ſy trocken haer af / ende een dagh ofte twee daer na brachten ſy haer met gewelt buyten de Stadt; ende nochtans zijn deſe Regeerders van Boſton / ſoo onbeſchaemt dat ſy ſchrijven / (in haer Apologie ofte verantwoordingh uytgegeven om hare barbariſche daden te rechtveerdigen) dat deſe Mary Dyer haer pardon aen nam / belovende / ofte toe ſtemmende dat ſy na weynighe daghen uyt haer Juriſdictie wilde ſcheyden / ende niet weder keeren / alſoo maecken ſy de logens hare toevlucht / ende ſijn ongerechtigheyt op ſonde hoopende.

Wy hebben verſtaen dat deſe ſelve Mary Dyer naderhandt oock noch door 't ſelve *Volck* ofte *Regeerders* is gedoodt.

HIer volgt een brief van den Koninck van Englant / aen de Magiſtraten van Nieu Engelandt in America / door welcke hy haer verbiedt / dat ſy ſyne Onderdanen / Quaeckers genoemt / niet en ſullen dooden / ofte haer eenige andere lichamelijcke ſtraf aendoen / maer dat ſy ſe na het Koninckrijck van Engelant ſoude ſenden / gheſamentlijck met hare miſdaden ofte overtredingen.

CO-

COPYE

Aen onsen getrouwe en wel beminde Indicott Esq. (ofte Schiltknecht) ende aen alle en een yegelijck der Gouverneuren van onse plantagie van Nieuw Engelandt ende yeder particuliere onderhorige des selfs, die nu zijn ofte hier na sullen zijn; ende aen alle en een yegelijck der Dienaren der Staet en Officieren van de voorseyde plantagie ende onderhorige hoedanigh de selve zijn, in 't begrijp van Nieuw Engeland.

C. Rex.

Getrouwe en wel beminde, wy groeten V. L. wel, onderrecht zijnde dat verscheyde van onse Onderdanen, onder V. L. genaemt Quaeckers, *hebben, en zijn noch door V. L. gevangen, waer van sommige geexecuteert zijn, en andere (soo wy berecht zijn) zijn in perijckel om t'selve te ondergaen. Soo hebben wy goedt gevonden V. L. ons welbehagen kennelijck te maken voor 't toekomende in dese saeck: Wy eyschen door desen dat soo daer eenighe van die lieden* Quaeckers *genaemt, onder V. L. nu veroordeelt zijn ter doot, of tot eenige andere lichamelijcke straffe, of die gevangen zijn of eenige diergelijck oordeel onderhevigh, dat ghy na laet yets verder daer in te gaen; maer dat ghy L. nu voort aenstonts de ghesyde personen, 't zy ghevangene ofte veroordeelde oversendt, in dit ons Coninckrijck van* Engelandt, *gesamentlijck met hare particuliere misdaden, ofte overtredinge daer sy mede belast werden, op dat een sodanighe cours met haer mach ghenomen werden als overeenkomende sal zijn met onse wetten, en haer verdiensten, en om soo te doen sal desen onsen Brief V. lieden een genoeghsame ontlastinge ende order zijn.*

Ghegeven in ons Hoff te Whitehall den negende dagh van September 61. in het dertiende jaer van onse regeringe.

W. Moris Secretaris.

Ende na dat sy desen Brief van den Koninck ontfangen hadde/hebben sy dese naervolgende order uytgegeven om de Quaeckers los te laten/ waer uyt blijckt dat sy haer met niets konde beschuldigen/ welcke Ghevanckenis lichamelijcke straffe/ ofte des doodts waerdigh was/ hoewel dat eenighe van de Quaeckers welcke ghevangen waren/ ende nu los gelaten zijn/ oock tot der doodt veroordeelt waren/ (ghelijck als wy verstaen hebben.)

Copy der ordre van den Raedt van Boston in Nieuw Engeland, om de Quaeckers aldaer los te laten.

AEn William Salter Supier der Ghevanckenis in Boston, ghy werdt door kracht en ordre van het Hoff Generael, hier door verwittight, van nu af los te laten, te ontslaen, ende te ontla-

ontlasten de Queeckers die teghenwoordigh in u bewaringe zijn, siet dat ghy dit niet na en laet, gedateert in Boston den 9 December 1661.

door ordre, Edw. Rowson.

Secretaris.

NU Ghy lieden die oprecht ofte teeder van herten zijt / keunt in de vreese Godes bemercken / dat dese Rechters gheen rechte oorsaeck teghens de voorseyde Quakers hebben gehadt / want indien sy ghehadt hadden / soo souden sy / (die soo Barbarisch gedaen hebben /) immers voorbarigh geweest hebben / om haer lieden met hare beschuldinghe ofte overtredinghe overgesonden te hebben / volgens order van haren Koninck, maer nu blijckt uyt hare eygen order, dat sy de Quaeckers vry ofte los gelaten hebben / gelijck wy oock door onse vrienden kortelijcks verwittight zijn / dat sy alle aldaer noch lieber en vry / ofte onghevanghen zijn / ende aldus blijckt den onschult der onnoosele Martelaren / door haer die sy hebben los ghelaten (ende oock op perijkel des doots ghelijck de gedoodeden gevangen saten /) wiens tegenstaenders vereyscht zijnde / rekenschap der overtredinge te geven / waer over sy haer beschuldighde / hebben niet konnen toonen waer in dat sy misdaen hadde / maer moesten haer los laten (daer toe gedrongen zijnde) tot hare eygen schande ende schaemte / voor alle eerlijcke oprechte menschen:

Ende ons jammert over die elendige menschen / ende wenschen van herte hare bekeeringe / ende wy konnen waerlijck uyt gevoelen ende genegentheydt des herten segghen / Heere indien het u wille is / vergheeft het haer / ende alsoo is ons medelijden / over de voornaemste der overtreders / ende oock over alle andere / ende uyt het selve medelijden / moeten wy haer in den tijdt des Heeren waerschouwen voor het bedrogh / ende voor den Moordenaer den Duyvel die dat in hare boesemen werckt / ende wy alsoo aen haer doende souden ons (indien sy wijs waren) niet haten ofte voor hare vyanden achten / maer voor hare grootste vrienden / welcke uyt al ons vermoghen / wenschen ende arbeyden nae het welvaren aller volckeren / en daerom zijn in de wille des Heeren onse levens niet lief / tot der doodt (gelijck oock die voorschreve ghetrouwe met der daedt bewesen hebbe) op dat sy souden onderweesen zijn tot de Fonteyn des eeuwigen levens / welcke in 't Licht is / ghelijck Johannes ghetuyght heeft / dat alle natien der gener die saligh worden / daer in sullen wandelen. Ende dit is het waerachtige licht / welcke een yeder mensch verlicht die in de Werelt komt / welcke de quade gedachten / lusten / woorden / ende wercken / openbaer maeckt / ende in haer veroordeelt / ende bestraft: Ende sonder daer in te gelooven te volgen / ende te ghehoorsamen / geen eeuwige saligheydt is gevonden / noch noyt sal de saligheydt door eenige anderen wegh gevonden worden.

Maer sonder ghevraeght wordt of men de quade Heerschappye noch moet achten? Ick segg' ja / en gehoorsamen in alles soo verre sy van Godt ghestelt zijn / want Godt bepaelt haer en heeft haer gebonden al weten sy 't niet / en soo verre als sy ghebieden den wille Godts moeten sy gehoorsaemt zijn om der conscientie wille / maer als sy tegens Godt zijn gebiedende 't gene Godt verbiedt ende verbiedende 't ghene Godt ghebiedt /

biedt /

biedt / dan meer Godt Gehoorsaemt zijn en de menschen niet / soo laet men hem om der conscientie wille want niemandt kan gehoorsaem zijn om der conscientie wille aen die gene welcke gebieden 't gene tegens dat van Godt in de conscientien is (door welcke alle conscientien behoorden geoeffent te zijn) maer al is 't dat veele den Heere versaken en haer conform maecken en buygen voor het quade in soodanige / nochtans hebben die welcke bestiert worden door den Geest Godts welcke de conscientie suyver bewaert / noyt sulcks konnen doen / maer hebben in alle eeuwen geweldt geleden van soodanigen om hare conscientien te bevrijden van ergernisse: Ende alsoo volght het als de Regenten ontkennen (ofte niet en oeffenen) ghehoorsaemheydt aen Godt in den Geest / dan moeten die na den Geest zijn wandelende door haer lijden / en hier in is den grondt gelegen van alle vervolginge die ooyt ghewee st heeft als de Regenten buyten de vreese Godts zijn en staen in haer eygen wille en na den vleesche wandelen / als dan heerst dat zaedt welcke vervolght die ghene die na den Gheest geboren zijn / ende alsoo klimt de vyantschap op / en stricken worden geleydt voor de onnoselen / soeckende om een woordt, Jesa. 29:21. haer voor misdaders te rekenen welcke in der daedt geen en zijn ende door desen gront hebben de Lammertjens altijdt moeten lijden als quaedtdoenders nochtans altijdt onnosel / maer noyt sonder gebreck van beschuldiging voor Ketters / inbaerders van Secten / (nieuwe Leere) Lasteraers ofte diergelijcke / ende daer mede kan den Duyvel de Wereldt soo veel te meer verblinden / uyt vreese dat sijne vyandtschap en hare onnoselheydt soude gesien worden; en in den tijdt van soodanige Regenten heeft het Lam getuygenis gedragen in vele lijdsaemheyt / sachtmoedigheyt / en langhdurige verdraeghsaemheydt / dragende alle vergiftigheydt en vyandtschap de welcke de Slangh teghens hem uyt gieten koude daer hy gheopenbaert was in den mensch tot een ghetuygenis tegens alle soodanige Regenten / op dat sijn langhdurige verdraeghsaemheydt / haer soude brengen tot boete / en haer laten sonder verschoninge inden dagh des Toorns; en tegens soodanige is hy sijn ghetuygenis heden ten dage volbrengende.

Na dat het voorschrevene al geset was, hebben wy naervolgende in een Boeck gevonden, welcke getituleert is Nieuw Engelandt, Judged, vermeldende van de vierde persoon, (daer wy hier van gehoort hebben) die sy tot Boston gedoodt hebben voor en al eer sy de voorschreven Brief van den Coninck ontfangen hadden.

Den negende dagh der eerste Maendt, 1660. 61.

William Leddra geroepen zijnde voor het Hof, ende sy hem schuldigh geoordeelt hebbende / dat hy / volgens haer Wet / most sterven. Soo vraeghden hy haer wat quaedt hy gedaen hadde?

Soo antwoorden sy / dat sijn eygen Belijdenis soo goedt was als duysendt getuygen. Hy vraeghde wat die was?

Antw. Hy hielt het met die gene die gedoodt waren / ende dat sy onnosel waren / om welcke sy sturven / en dat hy sijn hoedt niet af wilde doen voor het Hof / en dat hy seyde ghy ofte jy tot de Magistraten / (ofte in 't Engels) *thee or thou to the Magistrates.*

Doen seyde hy / ghy wilt my dooden om dat ick Engels spreeck, ende om dat ick mijn kledingh niet af en doe.

Dan seyde Daniel Denison / een mensch mach verraedt in Engelsch spreken.

Doen

Doen seyde *William*, laet ons tot de saeck komen die wy voor hebben, Is het quaedt of niet recht te seggen tot een enckelt persoon, ghy ofte jy? Hier op en antwoorden sy lieden niet.

Dan vraeghden hem een uyt dien Raedt/ of hy van sijne dolinge wilde afstaen?

Hy antwoorde/ wat? te vereenigen met sulcke Moordenaren als ghy l. zijt? Laet dan alle die my ontmoeten seggen, dat is den man die den Godt zijnder saligheydt versaeckt heeft.

Sy seyden dat hem de naeste gepasseerden Recht-dagh vergunt was naer Engelant te gaen/ ofte buyten hare heerschappye te gaen/ en belovende niet meer hier te komen mocht hy sijn leven behouden.

Hy antwoorde/ ick en sta niet in mijn eyghen wil, maer in de wille des Heere: indien ick mijn vryheyt mach hebben soo sal ick gaen, maer sulcken belofte te maken kan ick niet doen.

Daer na spraken sy de Sententie des doodts uyt. Ende den veertienden dagh der voorschreven eerste Maendt 61. gingen sy met een Compagnye mannen na de plaets daer sy hem dooden/ en als hy op de Leer quam seyde een tot hem William, hebt ghy yets te seggen tot het volck? Ende een weynigh daer na seyde hy/ om de getuygenisse Jesu, en om tegens verleyders en die verleydt zijn te getuygen, ben ick gekomen tot desen dag. ende de laetste woorden die hy sprack naer beste ghedachtenis/ waren: Heere Jesu ontfanght mijn ziele, want tot u beveel ick mijnen Geest.

Dit was mijn gesonden door Nicolaes Upshal ende door my gecopieert,

William Coddington van Rhoad Eylandt.

Een Copye van een Brief geschreven door een Vremdelingh aen sijn Vriendt, aengaende de doodt van W. Leddra.

Boston den 26 *Maert.* 1661.

Den veertienden deser/ wierdt alhier een William Leddra gedoodt. Het volck der Stadt seyde my dat hy mocht wech gaen indien hy wilde/ maer doen ick verder ondersoeck dede/ soo hoorden ick de Schout seggen/ dat hy geboeyt was geweest in de Gevanckenis/ van de tijdt sijnder Sententie/ tot den dagh sijnder Executie. Ick en ben niet van sijn opinie: Maer nochtans docht my waerlijck dat den Heere machtigh in dien mensch verscheen. Ick gingh na een der Magistraten in Cambridge/ welcke gheweest had een van den Raedt die hem veroordeelden (gelijck hy my self bekende) ende ick vraeghde hem door wat order ofte regel hy sulcx gedaen hadde? hy antwoorde my dat hy een Schelm was/ ja een rechten Schelm. Maer wat is dit tot de vraegh? Ick seyde) waer is u regel ofte order? Hy seyde/ dat hy de authoriteyt versmaet hadde/ doen gingh ick na ofte by dien mensch (William Leddra) ende vraeghden hem/ of hy 't niet rekende als het breecken eens regels/ de Authoriteyt te versmaden ofte kleyn te achten; Ende ick seyde dat Paulus Festus een Titel van eere gaf/ alhoewel hy een Heyden was (ick segh niet dat dese Magistraten Heydenen zijn.) Ick seyde doen den man op de Leer was (welcke op my sagh/ ende noemde my vriendt/ ende seyde/ weet dat ick tegenwoordigh desen dagh gewilligh ben mijn leven op te offeren voor de getuygenisse Iesu.) Ende ick versocht doen oorlof aen de Officieren om te spreken: Ende seyde ghy mannen/ ick ben een Vremdelingh beyde tot U L. Persoonen ende Landt/ ende nochtans een vriendt tot beyde: Ende ick riep overluydt/ om des Heeren wille neemt het leven deses mensch niet wech ofte en doodt hem niet, ende gedenckt aen Gamaliels Raedt tot de Ioden; Indien dese ofte dit van de menschen is dan sal het vergaen, maer indien het van Godt is soo en kennt ghy lieden het niet omwerpen, maer zijt voorsichtigh dat ghy lieden geen Vechters tegens Godt gevonden wordt. Ende de Capiteyn seyde waerom zijt ghy niet aen de Gevanckenis gekomen? De reden was, om dat ick verstaen hadde dat die mensch uyt mochte gaen indien hy wilde: Ende ick riep hem daerom, komt neder vanden Galgh, ende seyde komt af William, ghy mooght wech gaen indien ghy wilt. Doe seyde Capiteyn Olivier dat het sulcken saeck niet en was ende vraeghden wat ick daer mede te doen had? Ende daer benevens/ ghebodt hy my wech te gaen: Ick seyde dat ick ghewilligh was/ want ick niet verdragen kan dit te aenschouwen/ ende als ick inde Stadt was/ scheen sommigen medelijden te hebben met mijn vroetheydt/ ende ick verklaerden haer lieden dat sy gheen bevel hadden van Godts woordt/ nochte exempel van ons Landt/ nochte macht van sijn Majesteyt, om dien mensch op te hangen.

Aen Mr. George Lad, Meester van de America van Darmouth, nu in Barbados.

Ick blijf U Vriende

THOMAS WILKIE.

